

Naujienu Antroji Dalis

NR. 479

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XV METAI

G. K. CHESTERTON

PASLAPTINGAS ŽIEDAS

— Aš jau minėjau. — baigė Mr. Pond vieną iš savo įdomių, bet kiek išstęstų pasakojimų, — kad mūsų draugas Gehegen — labai teisingas žmogus. O jei kartais jis ką nors sukuria, tai tikrai nesavanaudiškai. Bet kaip tik šis teisingumas...

Kapitonas Gehegen mostelėjo pirštine, lyg iš anksto pritardamas visa kam, kas apie jį bus pasakyta. Šiandien jis buvo linksmiau nusiteikęs, negu paprastai; ryškios raudonos spalvos gėlė liepsnojo jo atlape. Bet Hewbert Watton, trečias šios nedidelės draugijos narys, staiga įsiterpė į pasikalbėjimą. Prieš tai jis klausėsi Mr. Pondo kalbos labai atidžiai ir rimtai tuo tarpu, kai Gehegen kad ir gerai nusiteikęs, atrodė išsiblaškęs. O netikėti ir nepagrįsti pareiškimai visada suerzindavo Hewbertą.

— Prašau pakartoti, — tarė jis kiek sarkastiškai.

— Juk tai visai aišku, — tvirtino Mr. Pond. — Tikri melagiai niekad nemeluoja be jokios naudos sau. Jie meluoja protinai ir tikslingai. Na gi, klausiu aš, kam Gehegen pasakojo apie tai, kad jis kažkada stebėjęs šešias skirtingo ilgio jūros gyvates, iš kurių kiekviena kiek didesnė rijo mažesniąją, iki pati didžiausioji prarijo jas visas. Be to ji buvo dar sykį išsižiojusi, lyg norėdama praryti laivą, bet paašėjęs, jog ji nusižiovo po gerų pietų ir tučtuojau užmigo. Aš nenoriu atkreipti jūsų dėmesio į tai, kiek griežtos matematinės simetrijos slypi šitokiame vaizde: kiekviena gyvatė žiovauja kitos gyvatės pilve ir kiekviena užmiega, išskyrus pačią mažiausiąją, kuri liko nevalgiusi ir turėjusi išlikti, ieškodama pietų. Kartoju, jog Gehegen, pasakodamas šią istoriją, vargu ar galėjo turėti kokios nors apčiuopiamos naudos. Sunku įsivaizduoti, kad šitokia istorija būtų galėjusi padidinti Gehegeno pasisekimą pas moteris, arba išgarsinti jį, kaip gamtininką. Mokslininkai (tikrai, aš nežinau, kodėl?) labai tiki pasakojimais net apie vieną jūros gyvatę, o ką jau bekalbėti apie šešias!

— Ir dar: ar atsimenate, kad Gehegen pasakojo mums, jog jis buvo Laisvosios Bažnyčios misijonierius ir pradžioje mokė nonkonformistų maldyklose, vėliau — muzulmonų mečetėse, ir pagaliau — Tibeto vienuolynuose. Ypač svetingai sutiko jį vienos paslaptingos sektos nariai, visą laiką buvę religinės ekstazės apimti. Jį garbino, nelyginant dievą; bet netrukus paašėjęs, jog šie sektantai aukojo savo dievams žmones ir

žiūrėjo į jį, kaip į būsimą auką. Ši istorija taip pat negalėjo būti kuo nors naudinga Gehegeni. Žmogus, kadaise buvęs toks tolerantiškas, vargu ar pasieks gerų rezultatų savo dabartinėje profesijoje. Aš įtariu, kad šią istoriją reikia suprasti, kaip palyginimą ar alegoriją. Kaip ten bebūtų, Gehegen iš jos neturėjo jokios naudos. Iš karto aišku, kad ši istorija prasimanyta. O jei jūs žinote, kad jums pateiktas prasimanymas, — tai tuo pačiu aišku, jog jis negali būti traktuojamas, kaip melas.

— Įsivaizduokite, — pertraukė jį Gehegen, — aš pasiryžęs papasakoti jums visiškai patikimą istoriją.

— O vis dėlto ji man pasirodys labai įtartina, — niūriai tarė Watton.

— Jums atrodo, kad aš — kaip visada — sugalvoju nebūtų dalykų? Kodėl?

— Dėl to, kad ji tikrai bus panaši į prasimanyimą, — atsakė Watton.

— O ar jums neatrodo, — susimąstęs pakalusė Gehegen, — kad gyvenimas labai dažnai iš tikro būna panašus į prasimanyimą?

— Man atrodo, — kandžiai atsakė Watton, kad aš visada sugebėsiu atskirti tikrovę nuo prasimanymo.

— Tamsta teišus, — tarė Pond. — ir skirtumas štai kur. Gyvenimas panašus į prasimanyimą tik smulkmenomis, bet ne išties. Lyg būtų sumestos į krūvą ištraukos iš įvairių knygų. Kai jos gerai suderintos, tai mes pradėdame abejoti. Aš net galėčiau patikėti, kad Gehegen matė šešias jūros gyvates. Bet aš niekad netikėsiu, kad jos buvo išsirikiauvusios pagal dydį. Štai, jei jis būtų pasakęs, kad pirmoji buvo didelė, antroji — kiek mažesnė, trečioji — vėl kiek stambesnė, tai gal jam būtų pavykę prigauti mus. Mes dažnai sakome apie gyvenimo situacijas: "visai, kaip romane". Bet tos situacijos niekad nesibaigia taip, kaip romane; kiekviena atveju — jų pabaiga iš kito romano.

— Pond. — tarė Gehegen, — kartais man atrodo, kad tamsa aiškiaregis arba pranašas. Keista, kad jūs šitaip pasakėte. Tai, ko liudininkas aš buvau, buvo panašu į prasimanyimą. Buvo tik vienintelis skirtumas: jau pažįstamas man melodramos siužetas nutrūko, ir prasi-dėjo nauja, niūresnė melodrama arba tragedija. Kartais man atrodė, kad aš tapau kažkokios detektyvinės apsakos veikiančiu asmeniu, o paskui staiga (Tęsinys 3-me psl.)

ADOMAS P. JASAS

HANIBALO BALALAIKA

*Aukso asilo varovai! —
Nors daužau ir jūsų šonus,
bet jūs vis ir vis malonūs
mano taikai, mano kovai! —*

*Kad pažinčiau jūsų kraują,
kraunu bombas
į uolas, į katakombas,
į bažnyčių, tartum jaują,
o šaukiu,
nesumerkdamas akių:*

*— O Prezidente,
tebūna šventė —
teateina didžiųjų vaišių metai!*

*Ir pavargusieji diplomatai,
ir lordai, po auksu auginti,
ir vaizbūnai — akcijų magnatai,
senatoriai, išmintimi pražilę,
skubėdami renkas į eskadrilę
ne laisvės, o žmogžudžio ginti,
kurs ateis ir paskambins apie taiką
Hanibalo balalauka —
kels laures už vieną mintį,
kaip nuo laisvės apsiginti...*

Dienų Skeveldros

1.

Dažnai žmogų apima graudulingas liūdesys ir susimąstymas:

— ar pažįstame metą, kuris mums atiteko kaip pareiga;

— ar pažįstame vietas ir sąlygų sąrangą, kurioje galima daug padaryti arba — paskęsti pilkų dienų liūne, lyg akmuo, kuris niekad į paviršių nebeįgrįžta?!

Ak, mes mėgstame vaidinti didvyrius, anti-komunistus, o iš tikro bijome ryžtis galvoti, svarstyti skausmą už faktus, kaip savo neatskiriamas grandines, svarstyti iki mažiausio saiko, svarstyti ir — daryti išvadas, nors jos mums būtų skaudžios, netikėtos, vėl galvoti verčiančios; svarstyti ir — lygia dalia pasidalyti.

Mes su Tėvyne, su tauta, kuri liko krašte, elgiamės lyg ta duchoborų sekta, gyvenimą ir kūrybą anapus geležinės uždangos nubraukiame lyg putą, stiklą alaus išgėrę. Nudgeiname viską išdidžiu teigimu, kad ten... nieko nevyksta, sakytumei — mes pakilome į tremtį, o ten sustoję laikas ir veiksmas visokeriopas. Jau imame nebeskirti, kur okupanto, o kur mūsų brolių valia, ryžtas ir laiminti kūryba!

2.

Klasišku tyčia akių primerkimo, o netgi (mazgote) jų užrišimo pavyzdžiu, manding, bus... Nemuno pajungimas

ties Kaunu, arba, kaip kiti vadiną, Kauno jūros patvenkimas (dar kitaip HES, t. y. hidro — elektros stoties, statyba).

Tai, kad pagrindinių daubų patvenkimo iškilnių metu liepos 16 d. kalbėjo Justas Kvislingas arba Sniečkus Rosenbergas (lygiagreta galima tarti — Bormanas, arba — Geheime Staatspolizei sritis vadovas), nekeičia pačio fakto, —

— *Kauno jūra — okupuotos Lietuvos lietuvių laimėjimas!*

Rudenį turėtų pradėti dirbti pirmosios turbinos. Pabrėžiu, kad turėtų, nes kliūčių kliūtys antu kelio, ir visos jos iš... "broliškosios" rusų tautos vadų, atseit — Kremliaus. Lietuviai inžinieriai ir lietuviai darbininkai seniai jau būt patvenkę Kauno jūrą, ir švytėtų Lietuva, nors tuo tarpu pavergta ir alkana. Nuo 1955 m. laprio brenama per "savotažą" iš Maskvos. Tiesiog tenka stebėtis lietuvių statybininkų kantrybe ir ištverme. Sukandę dantis, tylūs ir pakantūs, kai vadavaujamame poste tupi analfabetas, bet partietis kažkoks N. Luchnevas įsistebeiliję į darbų baignę ir naudą tėvų šaliai, tik tokie inžinieriai ir darbininkai tegali sukurti Nemuno HES! Garbė ir šlovė jų vardui ir triūsui!!!!

Faktas, kad Nemuno HES, ligi Lietuva okupuota, įjungiamą į Sovietų Sąjungos energetinę sistemą, nemažina lie- (Tęsinys 2-me pusl.)

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

tuvų inžinierių ir lietuvių darbininkų pagrindinio laimėjimo: — jei ne ryt, tai poryt HES dirbs laisvai Lietuvai! Negalima to nepastebėti Lietuvos akiratyje.

3.

Idomu būtų patirti lietuvių inžinierių ir architektų tremtinių nuomonę apie Nemuno HES. Juo labiau, kad pirmūnu yra inž. Jonas Smilgevičius — nenuilstamas kovotojas už šviesią ir tiesią, aiškų, ir laisvą — nepriklausomą Lietuvą.

Tai jis, lyg Dovydas, savo metu pakilo į kovą prieš Galijotą — užsienio, belgų kapitalą. Faktas, kurio niekas nebeišdrįs nugynyti. Su Dovydu ėjo šviesieji N. Lietuvos protai, su Galijotu, deja, įvairūs ministrai (ir min. pirmininkus įskaitytinai), generolai ir kt. ano meto "aukso stabai". Per teismus bandė belgų kapitalas užčiaupti inž. J. Smilgevičiui burną. Siūlė kyšių. Vidaus reikalų ministras plk. Rusteika (ar ne jis Suvalkiečių artojų maišto malšintojas ginklu?) grasė... Varnių koncentracijos stovykla. Ir t. t. ir t. t. Tai faktas. Bet kai šį faktą bando savo propagandai pajungti okupantas (žr. "Literatūra ir Menas" Nr. 28 R. Mačiulio str. "Tokia svajonių istorija"), norom — nenorom (teisybės vardu!) tenka jį paklausti:

— Kur dingo Turniškių HES planai ir darbai?!

Juoba 1940 m. birželį okupantas Turniškių HES pačiuo lyg čigonas ne savo arklį, ir jojo į "liaudies" seimą. Kai nujojo, viską "pamiršo". 1944 m. vasarą grįžęs galėjo planus tęsti, juo labiau, kad ties Turniškiemis jau daug nuveikta: jau "buržuazinė" Lietuva ištyrė dešiniojo Neries kranto grūzo sluoksnius ir artezinio

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Pristatymas greitas ir garantuotas. Pas mus galima pirkti medžiagų, laikrodžių, odos, parkerių ir t. t.

OVERSEAS CARGO COMPANY

514 W. PERSHING RD.

Chicago, Ill. Tel. OA 4-9079.

Vedėjas P. Nedzinskas

Ypatingo dėmesio yra verta mūsų žymaus rašytojo Vinco Krėvės kūryba. Todėl, ilgai nelaukdami papuoškite savo knygų lentyną Chicago Lietuvos Literatūros Draugijos leidiniu Vincas Krėvė Mickevičius. Knygos kaina \$1.00.

Šią knygą turėsite savo namų knygynėlyje, jei užsakytumėte adresuosite:

NAUJIENOS
1739 S. Halsted Street,
Chicago 8, Ill.

vandens intensyvumą. Be to, buvo nutiesta plentas ir patulinta siaurasis geležinkelukas.

Belgų kapitalas, kaip iš anksto buvo spėjama, "susidomėjo" Turniškių hidro — elektros stotimi. Ir užčiaupė. Ir išblėso vasaros pasaka ties Nerimi! Ir ryšium su tuo sustabdyta projektuoto cemento fabriko Valkininkuos statyba. Ir t. t. ir t. t.

Kas okupantą rusą vertė palikti (propagandiniu atžvilgiu gana masinantį) Turniškių planą ir imtis Kauno jūros, vai, tepaaiškės, kai Lietuva bus sava ir laisva. Šiandie dar kartą patvirtinkimė lietuvių inžinierių vargą ir valią antu Nemuno ties Kaunu. Sekmės!!

4.

"Drauge" (žr. 1959. 7. 31 d. nr.) ir "Tėviškės žiburios" (žr. Nr. 31 — 32) įdėta V. Vidzgirio (ELI), Vokietijoje, str. "Sovietų vadinami "kultūriniai ryšiai" prieš 30 metų". Tema "pigū", nes iš esmės dvelkia tolygiai pigiu "anti — komunistiškumu", kaip ir "komunistiškumu". Tiesiog galėtum įrašyti į... New — Yorko vaizbūnų rezoliucijas. Bet... New — Yorko vaizbūnai (šiaip žmonės rimti ir protingi) į viską (kas anapus vyksta) pasiūlė iš viso nekreipti dėmesio ("valio kultūros bare visoks izoliacionizmas!"), kai tuo tarpu V. Vidzgis "antikomunizmo" priedangoj išėlina į nušalies Pensilvanijos kapines ir — sodriai atsikranksęs spiauna į slovingojo Vinco Krėvės — Mickevičiaus antkapį. Ans pačiumpa "Wochenbericht" (1928 m. 38 - 39), kur paduodama V. Krėvės — Mickevičiaus kalba Tolstojaus minėjime. Tiesa, žodžių "Tegyvuoją rusų mokslas, rusų menas, rusų literatūra ir didžioji rusų tauta!" — galėjo garbusis klasikas ir nepavartoti, bet, antra grįžus, jis kalbėjo lietuviškojo universiteto, lietuvių rašytojų ir menininkų sąjungos ir humanitarinių mokslų (fakulteto) vardu, vadinasi, viešai, įgaliotai, diplomatiškai. Tai faktas, kuris daugką atleidžia. Juk pats V. Vidzgis žino, kokią kalbą tarė arkivyskupas M. Reinyš, kai Kauno stoty, zitičių orkestrui sugrojus komunistinį "Internacionalą", sveikino pravažiuojantį TSRS užsienių reikalų komisarą Čičeriną?!

"Vienos krypties gatvike" žygiuoja autorius ir... "užsieniškus" (kai rašo apie "Moksliniam ryšiams su S. Sąjunga komitetą" Prancūzijoje). Jei koks krislas dar gali kristi į Jules Romain (tur būt J. Romains) arba į Duhamel atminimą, bet tik jau ne į Charles? tur būt, André?! Gide (1947 m. Nobelio laureatas ir t. t.)! Po kelionės į S. Sąjungą juk André Gide parašė ir išleido garsųjį "Retour de l'URSS". Po to "Komitetams "Grįžimui iš TSRS". Juk V. Vidzgis pats būdamas krikščionis, žino, kad akimirka prieš amžinybę yra niekis!

J. Cicėnas

A. VIENUOLIS

Zarasų krašto ispūdžiai

(Iš karo korespondento užrašų knygutės)

(Tęsinys)

Viršuj ežero pasirodė kitas laukinių ančių pulkas, didžiojo saloj pravirko žuvėdros...

O fronte vis virė kova, ir joks artilerijos žinovas nebūtų galėjęs pasakyti iš kelių ar motų šaudu. Kartais šaudavo, regėjos, viena paskui kitą, kartais papliūpdavo kelios iš karto, o kartais, nesigirdint ar motos šūvio, tik pasigirdavo toli toli granatos sprogdimas, lyg už miško griausmas. O į Zarasus, kaip nieko nebuvus, traukė iš Utenos plentu ilga pastočių vilkstinė. Ją lydėjo keletas raitų karių.

Apie pusryčius parėjau namo ir radau ant stalo laišką. Atplėšęs ir perskaitęs, nustebau: rašė vienas mano pažįstamas, ir prašė mane pagalbos. Aplinkybių prispirtas tarnavęs jis bolševikų komisarijate. Į Rusiją kraustytis nenorėjęs, ir pasilikęs Zarasuose. Dabar gi jo ieškąs žvalgybos viršininkas ir jis bijąs, kad jo neatiduočių karo lauko teismui, arba dar žiauriau nepasielgtų. Manė jis prašė arba padėti jam išeiti iš miesto ir nuvažiuoti į Kauną araba garantuoti, kad ir jis būsiąs atiduotas į tardytojo rankas. Gale laiško buvo nurodyta vieta ir laikas, kur jis manęs lauks pasikalbėti.

— Kas atnešė šitą laišką! — pakalaušiau aš savo šeimninke. — Kokį laišką? — nustebau ji.

Kai aš parodžiau kokį laišką, ji man paaiškino, kad rytą šluodama kambarį radusi šitą laišką ant grindų prie lango ir padėjusi ant stalo... Ir tik tada aš supratau kas per žmogus buvo vakar dažely ir kas per baltas paukštis suplasnojo atvirame lange.

Nors labai norėjau tuoj važiuoti į frontą, bet nusprendžiau sulaukti paskirtos valandos, nieko nesulaukiau ir sugrįžau namo. Be abejo, vakar pakilus triukšmui ir atbėgus patrulei, jis pamanė, kad jo laišką skaitė ir kareiviai, ir dabar pabijojo ateiti.

Rytojaus dieną per iškilmingas karžygių laidotuves pamačiau aš jį nešant bažnytinę vėliavą. Ejo jis priešaky procesijos ir taip žemai nešė vėliavą, kad toji kartas nuo karto net jo veidą pridengdavo... Svarbiau-

sia jam buvo išeiti iš miesto ir pereiti per tiltą, nes sargyba tuos, kurie lydi nabašnikus, pasų ir leidimų neklausė.

Kai po laidotuvių visi grįžo atgal, ant kapinių prie kryžiaus prišlieta pasiliko viena bažnytinė vėliava, o prie jos žemėje ir bažnytinė kamža. Kur dingo jas atnešęs žmogus, žinojau tik aš vienas.

(Pabaiga)

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČODARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

PERKRAUSTYMAI
MOVING
Leidimai — Pilna aprauda
ZEMA KAINA
R. ŠERENAS
2047 W. 67th Pl. WAlbrook 5-8063

IŠ TOLI AR IŠ ARTI PIGIAI
PERKRAUSTAU (MOVING)
BALDUS IR ĮVAIRIUS DAIKTUS
Perkraustymas saugus, greitas ir tvarkingas. Viskas aprauda.
ANTANAS VILIMAS
3415 So. LItuanica Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: FRontier 6-1882

GRADINSKAS
ŠIENLIGĖS
atsiginsit geru vėsintuvu.
Turim nešiojamų ir vežiojamų.
SPECIALI ŽEMIAUSIA KAINA.
TV, RADJAI, PATEFONAI
J. G. Television Co., 2512 W. 47 St.
FRontier 6-1998
Atdara kasdien. Sekmad. uždaryta.

SOPHIE BARCUS
★
RADIJO VALANDA
Visi programai iš WOPA,
1490 kil. AM 102-7 FM
Kasdien: nuo pirmadienio iki
penktadienio 10—11 val. ryto
Šeštadienį ir sekmadienį
nuo 8:30 iki 9:30 v. ryto
VAKARUSKOS: pirmad. 7 val. v.
Tel.: HEmlock 4-2413
7159 S. MAPLEWOOD AVE.
Chicago 29, Illinois

VISUOMENĖS MOKSLŲ, MENO IR LITERATŪROS ŽURNALAS

DARBAS

kritiškai stebi mūsų išeivijos, Lietuvos ir viso pasaulio gyvenimą. Prieš konservatyvią provincialią tradiciją DARBAS stato humanistines vertybes ir kūrybiškai šviežių žodį.

5410 SIXTH AVE.
Brooklyn 20, N. Y.

Ligi 1958 metų pabaigos iliustruotą trimėnesinį žurnalą D A R B A galima užsisakyti sena kaina: \$2.00 metams, \$5.00 trejiems metams; studentams \$1.50 metams. Paskiras numeris 75 centai.

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

paiškėdavo, kad tai jau visai ne ta, o nauja apysaka. Šitaip būna filmuose arba slogučio metu. Ne, būtent slogučio metu . . .

— Kodėl "būtent"? — paklausė Watton.

— Tai baisi istorija, — tyliai pasakė Gehegen, — bet dabar ji jau nebeatrodo tokia baisi.

— Na, žinoma, — linktelėjo galva Pond. — Jūs dabar laimingas ir norite papasakoti mums baisią istoriją.

— O ką reiškia "dabar"? — vėl paklausė Watton.

— Tai reiškia, — atsakė Gehegen, — kad šiandien rytą aš susižadėjau.

— O, kad jūs velniai . . . Dovanokite, — numurmėjo paraukęs Watton. — Leiskite pasveikinti jus, žinoma . . . Na, ir taip toliau . . . Tik kas čia bendro su slogučiu?

— Čia yra tiesioginis ryšys, — susimąstęs ištarė Gehegen. — Bet juk jūs norite išgirsti aną, baisiąją istoriją, o ne šią, laimingąją . . . Iš tiesų, tai buvo paslaptinga istorija. Kiekvienam atveju — man. Vis dėlto aš ją pagaliau supratau.

— Ir kai jums nūsibos mįslės, jūs supažindinsite mus su sprendimu?

— Ne. Sprendimą jūs sužinosite iš Pondo, — klastingai atsakė Gehegen. — Žiūrėkite, jis jau didžiuojasi atspėjęs tiek daug, nors dar negirdėjo mano istorijos. Jeigu jis nesugebės jos baigti, sužinojės kai ką, tai . . . — Gehegen nutilo ir pradėjo vėl jau rimtesniu tonu:

— Visa tai prasidėjo viengungiškų pietų metu pas lordą Krowmą. Tiesą pasakius, mes buvome pakviesti ne pietų, o kokteilio pas jo žmoną. Ledi Krowm — aukšto ūgio, liekna moteris; ji turi nedidelę puikią galvą ir tamsius plaukus. Jos vyras visai kitoks. Galima pasakyti tiesiogine ir perkeltine prasme, kad jis turi galvą. Įsivaizduokite ilgą, lyg kirviu iškirstą veidą; ir atrodo, kad tuo pačiu kirviu buvo iškirsta jo galva ir visas jo kūnas, mažas ir nususes. Jis žmogus santūrus ir atrodė aną vakarą išsiblaškęs ir kiek pavargęs — jį, tur būt, nuvargino pasipuošusios viešnios, besisukinėjančios aplink gražuolę šeimninę, panašią į smarkų išdidų paukštį. Galimas daiktas, kad būtent dėl to jis norėjo pasilsėti ramioje vyriškoje draugijoje. Kaip ten bebūtų buvę, jis pakvietė kelis svečius likti pietų. Pakviestųjų tarpe buvau ir aš, bet vis dėlto tai buvo rinktinė draugija.

Taip, rinktinė; nors susidarė įspūdis, kad ji nebuvo tyčia parinkta. Svečių vardai buvo pakankamai žinomi, o vis dėlto atrodė, kad lordas Krowm tik atsitiktinai juos atsiminė. Pirmasis, į kurį aš atkreipiau dėmesį, buvo kapitonas Bland. Jis laikomas ko ne prašmatniausiu britų kariuomenės karininku. Aš manau, kad jis be to ir pats kvailiausias; bet tai, tur būt, reikalinga kažkokiems strateginiams tikslams. Jis puikus, lyg

Heraklio statula, nukalta iš aukso ir darmblio kaulo. Karo metu jis būtų maždaug tiek pat reikalingas, kiek tokia statula. Aš sykį pasakiau jam, jog jis primena man statulą iš dramblio kaulo, o jis nutarė, kad aš jį prilyginau drambliui. Štai tas išgirtasis "baltojo viešpaties" išsilavinimas! Greta jo sėdėjo grafas Kranz, vengrų mokslininkas ir visuomenės veikėjas. Jis moka dvidešimt septynias kalbas, jų tarpe taip pat filosofinę. Įdomu, kuria kalba jis šneka su Blandu? Iš kito šono nuo Kranzo sėdėjo maždaug tokio pat tipo karininkas, kaip Bland, tik kiek tamsesniu veidu ir ne tiek pasipūtęs — majoras Wuster, tarnavęs kažkuriame Bengalijos pulke. Jo leksikonas taip pat nėra per daug gausus: jis susideda iš vieno vienintelio lotyniško veiksmožodžio **polo, polas, polat** — aš žaidžiu polo, tu žaidi polo, jis žaidžia polo, arba (neigiama charakteristika!) — jis nežaidžia polo. Šis žaidimas atkeliaavo pas mus iš Rytų: per švelnias auksines rytinių rankraščių papių piešinių linijas mes lyg atspėjame polo žaidėjų figūras. Pats Wuster turėjo kažkokių rytietiškių bruožų: žiūrėdamas į jį buvai priverstas įsivaizduoti, kaip jis, nelyginant tigras, sėlina per džiuongles. Wuster ir Kranz sudarė gerą derinį, nes Kranz taip pat turi tamsoką veido spalvą, be to jis gražus, jo antakiai išlenkti, kaip asirio, o ilga tamsi barzda panaši į išskleistą vėduoklę arba į kurio nors puikaus paukščio uodegą. Aš sėdėjau greta Wusterio, ir mudu be pertraukos šnekėjome. Iš kito šono greta manęs sėdėjo Oskar Marwell, garsus teatralas, labai rafinuotas ir didingas, romėniška nosim ir olimpijiečio garbanomis. Sunku buvo rasti su juo bendros kalbos. Oskar Marwell pageidavo kalbos tik apie Oskarą Marwellą, o tuo tarpu kitiems ši tema buvo visai neįdomi. Ten buvo dar naujasis užsienių reikalų ministerio padėjėjas Pitt - Palmer, labai santūrus jaunas vyras, panašus į imperatoriaus Augusto biustą. Jis tai jau tikrai turėjo klasišką išsilavinimą ir be sunkumų pylė citatas iš antikinių veikalų. Dar buvo italas - dainininkas (aš neatsimenu jo pavardės) ir lenkų diplomatas, kurio pavardės iš viso niekas nebūtų sugebėjęs atsiminti. Ir, stebėdamas juos aš vis kartojau pats sau: "Kas čia per kolekcija?"

— Aš pažįstu šią istoriją, — su įsitikinimu pareiškė Watton, — pokštininkas - šeimnininkas, norėdamas pajuokauti, sukveičia visai skirtingų charakterių žmones, kad galėtų pasidžiaugti jų ginčais. Visa tai puikiai aprašė Anthony Berkley viename iš savo kriminalinių romanų.

— Ne, — pasakė Gehegen, — atrodo, jog visa tai įvyko atsitiktinai, ir Krowm visai nenorėjo, kad svečiai susipyktų. Priešingai, jis buvo labai malonus šeimnininkas ir stengėsi kiek galėdamas elgtis taip, kad svečiai nesipyktų. Štai, pavyzdžiui, jis labai gudriai pra-

dėjo kalbą apie šeimynines brangenys. Visi svečiai, nors labai skirtingi savo būdu, buvo, palyginti, turtingi žmonės, kilę iš taip vadinamų "gerų namų". Todėl šeimninko paliestoji tema jiems visiems buvo daugiau ar mažiau įdomi. Lenkų diplomatas, plikis su geromis manieromis ir — be abejonės — pats šamojlingiausias iš visų svečių — papasakojo juokingą istoriją apie Sobeskių medalį, kuris iš pradžių atsidūrė pas žydą vertėivą, vėliau pas prūsų kareivį ir, pagaliau, pas kazokų atamaną. Priešingai, šnekaus plikio lenko kaimynas italas tylėjo ir niūriai dairėsi.

— Koks įdomus tamstos žiedas, lorde Krowm, — mandagiai tarė lenkų diplomatas. — Tokios rūšies žiedai paprastai būna labai seni. Man atrodo, kad aš su malonumu dėvėčiau vyskupo, o dar geriau — popiežiaus žiedą. Bet, žinote, labai vargingas kelias, kol jus išventins. Be to pasižadėjimas nevesti, o aš . . . — jis kiek sumišo.

— Žinoma, tai nėra malonu, — piktai nusišypsojo lordas Krowm. — Kas liečia žiedą . . . taip, su juo rišasi daug įdomių įvykių mūsų šeimoje. Smulkmenų nežinau, bet žiedas be abejonės šešioliktojo šimtmečio. Gal norėtumėte pažiūrėti? — Jis numovė nuo piršto masyvinį žiedą su tamsiai raudonu brangakmeniu ir padavė lenkui. Aplink brangakmenį buvo sudėti nepaprasto grožio rubinai, o jo centre išpiauta emblema — širdis ir rožė. Žiedas keliavo per rankas ir, kai aš gėrėjausi juo, tai pastebėjau įrašą sena prancūzų kalba, kažką panašaus į "Mylintis — mylimai".

— Visa tai turi, tur būt, ryšio su kokia nors romantiška istorija jūsų šeimoje, — spėliojo vengrų grafas. — Ji, tur būt,

įvyko šešioliktoje šimtmečioje . . . Gal tamsta žinai ką nors apie tai?

— Ne, — atsakė Krowm, — bet aš taip pat manau, kad jūsų spėjimas atitinka tikrąybę.

Pradėjome kalbėti apie šešioliktojo šimtmečio meilės istorijas. Staiga Krowm labai mandagiai paklausė, ar kas nors matė, kur dingo žiedas.

— O, — sušuko Watton, paspringęs iš džiaugsmo, lyg mokinys, atspėjęs burtininko pokšto paslaptį. — Aš jau viską žinau! Žiedas dingo, ir buvo nutarta padaryti kratą, bet vienas svečias nesileido krečiamas. Ir jis tikrai turėjo pagrindo neleisti savęs iškratyti!

— Tamsta teigus, — atsakė Gehegen, — teigus, bet nevisai. Žiedas dingo. Visi buvo iškratyti — mes patys to reikalavome. Niekas neprotestavo. Ir vis dėlto žiedas buvo dingęs.

Jis staiga pasisuko ir atsirėmė alkūne į kėdę.

— Aš pirmai taip pat maniau, — tęsė jis, — kad mes visi — tik kažkokio romano personažai, ir be to — seno romano. Bet buvo skirtumas, kurį minėjo Pond: pabaiga buvo ne ta, vienas romanas pasikeitė kitu. Kai dingo žiedas, mums jau buvo serviruota kava. Visa ta kvaila krata truko neilgai, ir kava dar nebuvo ataušusi. Bet Krowm liepė atnešti karštesnės. Mes prašėme jo nesirūpinti, bet jis pasikvietė vyriausiąjį tarną ir apie kažką šnabzdėjosi su juo. Ir kaip tik tuo momentu, kai Pitt - Palmer buvo pakėširdis ir rožė. Žiedas keliavo per rankas ir, kai aš gėrėjausi juo, tai pastebėjau įrašą sena prancūzų kalba, kažką panašaus į "Mylintis — mylimai".

— Negerkite, džentelmenai! — suriko jis. — Kava užnuodyta!

— Kas čia per velniava! — pertraukė Watton. — Visai ki-

(Nukelta į 4 psl.)

1909

1959

STANDARD FEDERAL Chicagos stipriausioji įstaiga

Laiminga ateitis priklauso tiems, kurie taupo SAUGIAI dėl jos. Jau virš 50 metų sėkmingai tarnaujame lietuviams.

- Kodėl neskolinti iš Standard Federal, kurioje daug sutaupysite?

4%

DABAR MOKAME
VISIEMS
TAUPYTOJAMS

JUSTIN MACKIEWICH, President
JUSTIN MACKIEWICH JR., Manager
TURTAS \$70,000,000.00
ATSARGOS \$6,000,000.00

STANDARD FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION
OF CHICAGO

4192 ARCHER AVE., CHICAGO 32
PHONE: Virginia 7-1141

VALANDOS: Kasdien, įskaitant šešt. nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak. Treč. visai neatidarama.

(Aukelta iš 3 psl.)

tokia istorija! Gehegenai, ar tamsta esi tikras, kad tai nebuvo sapnas? Tamsta, tur būt, prisiskaitė senų žurnalų, ir viskas susipainiojo tamstos galvoje. Juk mes visi būsime skaitę istorijų apie nuuodijimus!

— Šiuo atveju viskas pasibaigė daug keisčiau, — ramiai pasakė Gehegen. — Mes visi, žinoma, sustingome savo vietose ir atrodėme, kaip akmeninės statulos. Tik Pitt - Palmer atsislojo — jo griežtas ir šaltas veidas nerodė jokio susijaudinimo — ir ramiai tarė:

— Dovanokitė! Aš nenoriu, kad mano kava atauštų. — Jis viena ypu išgėrė kavą ir, prisiekė dievu, jo veidas tučtuojau pajuodo, tiksliau, įgijo visą įvairių atspalvių skalę; jis baisiai sukriokė ir griuvo.

Mes netikėjome savo akimis. Bėt vengrų mokslininkas buvo gydytojas; be to atvykęs vietinis gydytojas taip pat konstatavo mirtį.

— Tamsta nori pasakyti, — pertraukė Watton, — kad gydytojais konstatavo nuuodijimą?

Gehegen pakaraipe galva.

— Aš noriu pasakyti, — pakartojo jis, — kad jie konstatavo mirtį.

— Kas gi buvo mirties priežastis, jei ne nuodai?

— Paspringimas, — atsakė Gehegen ir nervingai krūptelėjo. Keletą minučių visi tylėjo. Pagaliau Watton tarė:

J— Aš nieko nesuprantu. Kas įdėjo nuodų į kavą?

— Niekas. Kava nebuvo užnuodyta, — atsakė Gehegen. — Lordas Krowm norėjo tik apžiūrėti puodukus, iki mes jų dar nebuvo palietę. Nelaimingas Pitt - Palmer įsidėjo labai didelį gabalą cukraus. Cukrus turėjo ištirpti. Bėt yra ir neritprančių daiktų . . .

Hewbert Watton įbėdė akis į vieną tašką. Pagaliau jo akyse blykstelėjo mintis, blaivi, nors kiek pavėluota.

— Tamsta nori pasakyti, — pasakė jis, — kad Pitt Palmer paslėpė žiedą kavoje. Kitaip tariant, kad Pitt Palmer buvo pavogęs žiedą?

— Pitt - Palmer miręs, — rimtai atsakė Gehegen, — ir mano pareiga — ginti jo atmintį. Bė abejo, jis pasiėlgė negėrai. Dabar aš tai suprantu daug geriau, negu pirmiau. Daug kas elgiasi ne geriau už jį. Bė jis nebuvo vagis.

— Ar tamsta paaiškinsi pagaliau, ką visą tai reiškia? — pašoko Watton.

— Ne, — atsakė Gehegen, ir jo įtempimas staigai atslūgo: jis atrodė nuvargęs ir aptingęs. — Toliau tegu pasakoją Pond.

— Bėt juk Pondo ten nebuvo! — sušuko Watton.

— Žinoma, — atsakė mieguistas Gehegen, — bė jis sėdi susiraukęs, ir aš manau, kad jis viską žino. Bė to aš jau pavargau ir tingiu kalbėti.

Jis užmerkė akis ir sėdėjo toks beviltiškai ramus, kad Wattonui teko kreiptis į Pondą.

— Ar tamsta iš tikro ką nors žinai? — paklausė jis Pondo. — Ką jis turėjo galvoje, pasakęs, jog Pitt - Palmer nebuvo vagis?

— Man atrodo, kad aš kai ką atspėjau, — kukliai atsakė Pond. — Bėtik dėl to, kad aš neužmiršau, ką mes buvome kalbėję apie prasimanymus ir tikrovę ir apie tai, kad prasimanymų ir tikrovės panašumas dažnai klaidina žmones. Tikrieji įvykiai niekad nesibaigia taip tobulai, kaip pramanytieji. Visa nelaimė ta, kad, kai kuris nors tikrojo gyvenimo įvykis primena mums pažįstamą romaną, mes tariamės viską žinant apie tą įvykį, nes pažįstame romaną. Mes einame įprastojo siužeto pramintu taku ir manome, kad gyvenime viskas turi vykti taip, kaip mūsų pažįstamame romane. Vidujiniu žvilgsniu mes matome siužeto vystymąsi ir negalime suvokti, kad siužetas pasikeitė. Mes atspėjame įvykius ir . . . klystame. Jei pradžia neteisinga, tai jūs ne tik kad nesugebėsite rasti teisingo atsakymo, bėtik net nemokėsite iškelti teisingo klausimo. Šiuo atveju jūs susidūrėte su paslaptimi, bėtik ieškote ne jos, o kitos paslapties sprendimo.

— Gehegen pareiškė, jog tamsta sugebėsi viską išaiškinti, — ironiškai pastebėjo Watton. Leiskite paklausti: ar jūsų žodžiai jau turi būti laikomi paslapties sprendimu?

— Žiedo paslaptis, — atsakė Pond, — ne ta, kur jis dinga, bėtik iš kur jis atsirado.

Watton atidžiai pažiūrėjo į Pondą ir tarė jau visai kitokiu tonu:

— Prašau pasakoti toliau.

— Gehegen pasakė tiesą — vargšas Pitt - Palmer nebuvo vagis ir nebuvo pavogęs žiedo.

— Kas per velniava? — įsiutęs suriko Watton. — Kas gi jį buvo pavogęs?

— Lordas Krowm, — atsakė Pond.

Kurį laiką visi trys tylėjo. Pagaliau Gehegen pasikėlė nuo kėdės ir tarė lėtai:

— Aš žinojau, jog tamsta viską suprasi. Pond paaiškino tyliu balsu:

— Bėtik, matote, jam teko paleisti žiedą per rankas, norint nustatyti iš ko jis jį pavogė.

Jis patylėjo ir po kiek laiko ėmė pasakoti — protingai ir logiškai, kaip visada.

— Aš jau minėjau, kad daug kas atrodė jums iš anksto nustatyta tik dėl to, kad jūs esate apie tai skaitę daugelyje knygų. Kai pietų metu šeimininkas rodo svečiams kokį nors daiktą, tai kiekvienas mano, kad tas šeimininkas — to daikto savininkas. Kodėl? Nes šitaip pasakojama knygose. Bėtik lordas Krowm turėjo piktų minčių, sakydamas, jog žiedas vaidino baisią rolę jo šeimos istorijoje.

Lordas Krowm pavogė žiedą. Į jo rankas buvo patekęs laiškas, adresuotas jo žmonai. Vokė jis rado tik žiedą. Adresas buvo parašytas mašinėle, nors lordas, žinoma, negalėjo pažinti visų savo pažįstamų ra-

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, AUGUST 29, 1959

šysenų. Užtat jis pažino senoviską įrašą. Toks įrašas galėjo būti padarytas tik vienu tikslu. Lordas Krowm sukviėtė svečius, norėdamas išaiškinti, kas atsiuntė žiedą. Lordas teisingai galvojo, kad žiedo savininkas mėgins susigražinti savo nuosavybę, išvengti skandalo ir nuslėpti įrodymus. Tur būt, žiedo siuntėją galima pavadinti niekšu, bėtik ne vagimi. Pavyzdžiui stambeldžiai būtų jįjį palaikę didvyriu. Neatsitiktinai jo šaltas valingas veidas priminė imperatoriaus Augusto kaukę. Visų pirma jis atliko paprasčiausią ir protingiausią veiksmą — jis įmetė žiedą į kavą, lyg tai būtų buvęs cukrus. Tuo būdu jis ramiai galėjo leistis įskratomas. Kai lordas Krowm sušuko, jog kava užnuodyta ir kai atrodė, jog tikrovė tuoj vėrs slogučiu, tai iš tikrųjų mes buvome tik paskutinio desperatiškų ėjimo liudininkai. Krowm suprato, kad žiedas buvo įmestas į kurį nors puoduką, ir norėjo juos apžiūrėti. Bėtik jaunuolis šaltu veidu pasirinko baisią mirtį ir nurijo žiedą, saugodamas savo, — o tikriau, ledi Krowm, — paslaptį. Bėtik šis pasielgimas, bėtik ką gi kita jis galėjo padaryti? Kiekvienu atveju Gehegen teisingas, ir mūsų pareiga — apginti nuo šmeižtų nelaimingojo jaunuolio atmintį; negalima vadinti vagimi dženelmano, mirusio dėl to, kad jis prarijo nuosavą žiedą.

Baigęs savo kalbą Mr. Pond švelniai atsikosėjo. Hewbert Watton sėdėjo, neatitraukdamas nuo jo akių; mįslės sprendimas jįjį nustebino labiau, negu pati mįslė. Jis lėtai pakilo, lyg pabudamas po nesmagaus sapno. Bėtik jis gerai žinojo, jog tai ne sapnas, o tikrovė.

— Na, man laikas eiti, — tarė jis žiovaudamas. — Reikia dar nuvažiuoti į City, bijau, kad būsiu pavėlavęs. Ta pačia progą: jei tai, ką jūs papasakojote, tiesa, tai tur būt visa įvyko visai neseniai. Mano žinomis spaudoje dar nebuvo pranešimo apie Pitt-Palmerio savižudybę; kiekvienu atveju — dar nebuvo šį rytą.

— Visa tai įvyko vakar vakare, — atsakė Gehegen, lėtai pakildamas nuo kėdės ir atsiveikindamas su Heubertu.

Wattonui išėjus kiti du ilgai tylėjo, rimtai žiūrėdami vienas į kitą.

— Taigi, visa tai įvyko vakar vakare, — pakartojo Gehegen. — Štai kodėl aš pasakiau, jog tai turi ryšio su tuo, kas įvyko šį rytą. Šiandien rytą aš paprašiau Joan Varny rankos.

— Taip, — tarė Pond, — man atrodė, aš suprantu.

— Aš tikras, jog tamsta suprantai, — atsakė Gehegen. — O vis dėlto aš mėginsiu dar daugiau paaiškinti. Ar tamsta žinai, kad vargšas Pitt-Palmerio mirtis nebuvo pats baisiausias įvykis? Aš sužinojau tai, kai buvau nuėjęs jau maždaug pusę mylios nuo tų prakeiktų namų. Man pasidarė aišku, kodėl mane buvo pakvietę pietų.

Jis nutilo ir, stovėdamas nu-

siukęs nuo Pondo, ilgai stebėjo audrą, slaučiančią laukė. Audros vaizdas, tur būt, pakreipė kita vaga jo minčių eigą, nes, kai jis prabilo vėl, atrodė, kad jis kalba apie ką kita; bėtik iš tikrųjų jis tęsė pasikalbėjimą ta pačia tema.

— Juk aš dar nepapasakojau jums, kaip mes gėrėme kokteilį sode pas ledi Krowm. O aš nepasakojau dėl to, kad jutau, jog jūs nieko nesuprasite, nežinodami paslapties: mano pasakojimas būtų pasirodęs jums toks pat tuščias, kaip, pavyzdžiui, kalbos apie blogą orą. Oras iš tikro buvo blogas, toks pat blogas, kaip šiandien, tik labiau vėjuotas. O dabar, rodos, audra pasibaigė. Aną dieną atrodė, kad ore lyg kažkas kabo. Žinoma, tai tik sutapimas, bėtik vis dėlto oras dažnai verčia žmogų geriau pajusti savo nuotaiką. Dangus ties sodu buvo keistos spalvos, siaubingas, pranašaujantis audrą. Paskutiniai saulės spinduliai lyg žaibai skrodė jįjį. Namas su kolonomis baltavo sunkaus debesio fone. Ir aš net krūptelėjau: man, nelyginant mažam vaikui, pasirodė, jog Pitt-Palmer — balta marmuro statula. Bėtik niekas nebūtų pasakęs, kad ledi Krowm panaši į statulą. Kai ji ėjo sodo taku, atrodė, kad skrenda išdidus rojaus paukštis. Galite man fikėti, galite netikėti, bėtik aš jaučiausi nuo pat pradžios labai blogai, fiziniai ir dvasiniai, ypač dvasiniai. Kai mes įėjome į namą ir valgomojo užuolaidos atkirtu mus nuo išlaukinio pasaulio, kur siautė audra, aš pasijutau dar blogiau. Užolaidos buvo senoviškos, tamsiai raudonos, papuoštos auksiniais būbulais. Man pasirodė, jog čia viskas persunkta kažkokiu tamsiu skystimu. Sako, kad įmirtusiam žmogui visa atrodo raudona. O man visa atrodė tamsiai raudona. Visa tai pakankamai tiksliai nusako mano jautimus, nes pradžioje tai buvo tik jautimas: aš nieko dar nebuvau atspėjęs.

Vėliau įvyko kažkas baisaus. Aš mačiau lyg tamsiai raudoną vyną grafinuose ir neaiškią pridengtų lempų šviesą. Man atrodė, kad aš išnykau, išūrpau; aš nejutau savo egzistencijos. Žinoma, mums visiems teko atsakyti į tardytojo klausimus. Bėtik aš nenoriu kalbėti apie šiuos oficialius dalykus, kažkaip nesuderinamus su įvykusia tragedija. Visa tai pareikalavo nedaug laiko: savižudybė buvo visai aiški, ir svečiai greit ėmė skirstytis. Jiems einant sodu man pasirodė, jog tai kitokie žmonės, kad jų kūnai pasikeitė. Po baisios mirties, tvankią naktį, smaugiančioje nešvarioje neapykantos migloje jie atrodė man pasikeitę: aš suvokiau jų tikrąją prigimtį. Jie atrodė man visi vienodi, suartėję vienas su kitu, lyg kažkokios baisios slaptos draugijos nariai. Žinoma, tai buvo liguista iliuzija; žinoma, jie skyrėsi vienas nuo kito; bėtik jie turėjo kažko labai bendro.

Lenkų diplomatas man bu-

(Tęsinys 5-me pusl.)

(Tęsinys iš 4-to pusl.)

vo malonesnis už kitus. Jis buvo sąmojingas ir puikiai išauklėtas. Bet aš žinojau, ką jis turėjo galvoje, atsisakęs popiežiaus vainiko, reikalaujančio celibato. Krowm taip pat žinojo ir dėl to šypsojosi taip siaubingai. Taip pat gana malonus buvo majoras Wuster, ilgą laiką praleidęs Indijoje. Bet lyg kažkas sakė man, kad jis tikras džunglių sūnus, kuriam teko medžioti ne vien tik tigrus, o jei palyginti jį su tigrų, tai jam teko medžioti ne vien sik stinas. Svečių tarpe buvo ir vengrų mokslininkas asiriečio antakiais ir barzda. Aš galiu lažintis, kad jis semitas, o ne madjaras. Jis turėjo storas raudonas lūpas, ir jo migdolų formos akių žvilgnis man visai nepatiko. Jis, atrodo, buvo pats pikčiausias iš visų svečių. Apie Blandą aš negaliu pasakyti nieko blogo, nebent, kad jis labai atbukes ir nesugeba apie nieką galvoti, išskyrus savo kūną. Jis net neturi tiek proto, kad galėtų suprasti, jog žmogus iš viso turi protą. Mes visi pažįstame Oskarą Marvellą. Aš atsimenu, kaip jis ėjo sodu; jo apsiaustas, papuoštas kailiu, plėvėsavo vėjuje, ir atrodė, kad tai tolimų aplodismentų aidai, kad sužavėti garbintojai, tikriausiai, kvailos garbintojos, kelia jam ovacijas. O italų tenoras buvo labai panašus į anglų aktorį — nieko piktesnio manau, negalima pasakyti.

Bet vis dėlto draugija buvo rinktinė. Svečių atranką padarė labai protingas žmogus, nors jis ir buvo, gal būt, pamišęs. Jei ledi Krowm turėjo meilužį, tai jis tikriausiai buvo vienas iš šių šešių vyrų. Čia aš atsiminčiau patį save ir sustojau siaubo apimtas. Aš supratau, kodėl atsidūriau jų tarpe. Krowm rūpestingai atrinko ir paprašė likti pietų pačius žinomiausius Londono mergininkus. Ir jis taip pat pakvietė mane!

Tad štai kas aš! Tikriausiai, štai kuo mane laiko! Dendi, paleistuvis, gundytojas, besisukinėjantis aplink svetimas žmonas!

Bet jūs žinote, Pond, kad aš iš tikrųjų nesu tiek sugedęs. Bet, gal būt, ir visi kiti nebuvo niekšai. Mes visi buvome nekalti, o vis dėlto debesis ties sodu slėgė mus, lyg teismo pasmerkimas. Aš nebuvau kaltas ir anomet, atsimentate, daug anksčiau, kai mane vos nepakorė už tai, kad aš susitikdavau su moterim, į kurią net nebuvau įsimylėjęs. Ir vis dėlto mes visi buvome nusipelnę bausmės. Mus supanti atmosfera buvo nusikaltėliška: praėjusiam šimtmečiui ją vadino "dvasios būkle", šiandien akiplėšikai laikraščiai vadina ją "seksualumu". Štai kodėl nedaug tetrūko, kad būčiau buvęs pakartas. Štai kodėl name, iš kurio aš ką tik išėjau, liko lavonai. Ir aš išgirdau sunkią senoviškų eilių ei-

seną, eilių, skirtų pačiai puikiausiai iš visų nelegalių meilių. Lyg metalas skambėjo mano ausyse atsisveikinančios su Lanselotu Džinevros žodžiai:

"Klastingasis gyvenimas lemia tau Nesutarimus, nusivylimą vargus,

Pyktį, mirtį ir kančias".

Aš ėjau bedugnės kraštu ir nesuvokiau to iki du pasmerkimai pritrenkė mane, lyg žaibai. Vieną kartą tešėjas, užsidėjęs juodą kepuraitę ir apsisivilkęs raudoną, kaip kraujas, apsiaustą, buvo jau ištaręs sprendimą: "Laikyti pakartą iki mirties". Antras pasmerkimas buvo dar baisnis: mane pakvietė pietų Jordas Krowm.

Jis vis žiūrėjo pro langą. Bet Pond vis dėlto išgirdo neaiškų murmėjimą, panašų į labai tolimą griausmą: "pyktį, mirtį ir kančias".

Juodu tylėjo. Pagaliau Pond tarė labai tyliai:

— Paprastas reikalas: jus viliojo bloga reputacija, nors ji iš tikrųjų neturėjo būti bloga.

Gehegen staiga pasisuko; jo plati nugara uždengė langą. Jis buvo labai išblyškęs.

— Tiesa. Aš norėjau, kad mane laikytų smarkuoliu. Štai ko aš sulaukiau!

Jis pamėgino nusišypsoti ir tęsė:

— Taip. Smulkus, nešvarus tuščios garbės troškimas — būriausias iš visų ydų — stipriausias viliojo mane. Juk daug žmonių pardavė savo sielas už kvailių žavėjimąsi! Aš vos nepardaviau sielos už tai, kad kvailiai apšmeižtų mane! Aš norėjau, kad mane laikytų pavojingu žmogum, įtartina asmenybe, padorių šeimų ardytoju — nedaug tetrūko, kad aš dėl to būčiau praradęs meilę. Aš buvau dykaduonis, nieko neveikian, ir tai būtų pasibaigę kartuvėmis.

— Aš tai žinojau, — atsakė Pond ir nutilo. Gehegen tęsė susijaudinęs:

— Iš tikro, aš buvau geresnis, negu kad apie mane manė kiti. Bet aš norėjau pasirodyti blogesnis. Aš tik gėrėjaisi nuodėmėmis, o kiti patys nusidėdavo. Taigi, aš buvau sužavėtas savo tariamomis ydomis. Aš buvau naujos rūšies veidmainys. Mano veidmainiškumas — tai duoklė, kurią dorybė mokėjo nuodėmėms.

— Man atrodo, — pasakė Pond, ir jo tonas buvo šaltas ir bešališkas, bet vis dėlto veikė raminančiai, — taigi, man atrodo, kad tamsta dabar jau visai pasveikai.

— Taip, pasveikau, — niūriai atsakė Gehegen. — To pasveikimo kaina: dvi mirtys ir kartuvių grėsmė. Bet svarbiausia štai kas: kurią ligą aš nugalėjau?

Brangus daktare (aš leidžiu sau šitaip pavadinti jus), lamsta nustatė visai teisingą diagnozę. Skandalinga reputacija labai džiugino mane.

— O dabar, — pasakė Pond,

— kiti sumetimai privertė jus grįžti į erškėtuotą dorybės kelią.

Gehegen staiga nusijuokė, nervingai ir vis dėlto džiaugsmingai. Jo pirmieji žodžiai daugeliui būtų pasirodę keista šio juoko tąsa.

— Aš ėjau išpažinties šį rytą, — pasakė jis, — ir atėjau atlikti išpažinties taip pat pas jus. Aš noriu prisipažinti, kad aš nenužudžiau to žmogaus ir nebuvau jo žmonos meilužis. Trumpai, aš melagis ir niekam nepavojingas. Kai aš tai supratau, man pasidarė lengva ir smagu, kaip kad būdavo vaikystės metais. Ir aš nuėjau... Na, jūs, žinote, kur... Aš jau seniai turėjau pasisakyti vienai mergaitei... Paradoksas? Tik mano paradoksas daug kvailisnis už jūsų paradoksus, Pond.

Pond tyliai nusijuokė, kaip kad jis nusijuokdavo visada, kai jam aiškino tai, ką jis jau seniai žinojo. Jis iš karto suprato, kaip baigsis jau gerokai jam įgrisęs kapitono Gehegeno romanas.

Aš jau minėjau, kad įvairios istorijos dažnai susivynioja į vieną kamuolį, o siužetas pasikeičia kitu, ypač, jei istorijos nepramanytos. Pagal šios apysakos pradžių galima buvo spėti, kad ji turėjo baigtis taip, kaip prasidėjo: tragišku ir skandalingu įvykiu lordo Krowmo namuose, netikėta Pitto-Palmerio, daug žadančio politikos veikėjo, mirtimi. Apysaką reiktų baigti jo iškilmingu laidotuvių aprašymu. Aš turėčiau papasakoti apie ditirambus oficialioje spaudoje; apie jaudinančias užuojautas, pareikštas visų parlamento partijų atstovų prie jo kapo; apie puikią opozicijos vado kalbą, prasidėjusią žodžiais "kokios bebūtų mūsų politinės pažiūros..."; apie dar pulkesnę — jei tai iš viso įmanoma — valdžios partijos vado kalbą:

"Nors mes labai gerai žinome, kad mūsų darbų pasiseki-

mas nepriklauso nuo vieno, kad ir žymaus asmens sugebėjimų, bet vis dėlto aš reiškiu nuoširdžiausią užuojautą..."

Kaip ten bebūtų, aš, nukrypes nuo pagrindinės apysakos temos, neaprašinėsiu Pitto-Palmerio laidotuvių ir pamėginasiu papasakoti apie Gehegeną jungtuves. Jau minėjau, kad siaubingas įvykis privertė Gehegeną grįžti prie senos meilės, kuri — reikia pabrėžti — buvo dar pakankamai jauna. Kažkokia Miss Violeta Varny tuo metu buvo žymi asmenybė teatralų tarpe. Būdvardį "žymi" aš pasirinkau labai atsargiai: čia galėtų tikti taip pat kitokie būdvardžiai. Visuomenės akimis žiūrint Miss Joan Varny buvo Miss Violetos Varny sesuo. O žiūrint Gehegeną akimis (jo akys, žinoma, viską stebėjo labai subjektyviai) — Miss Violeta Varny buvo Miss Joan Varny sesuo. Be to, negalima būtų pasakyti, kad Gehegen būtų labai džiaugęsis šiais giminystės ryšiais. Jis mylėjo Joan, bet nekentė Violetos... Bet nėra reikalo nagrinėti šios, visai kitos istorijos smulkmenų. Juk apie visa tai galite pasiskaityti biblijoje.

Pasakysiu tik tiek, kad tą šviesų, džiaugsmingą rytą, išaušusį po audringos nakties, kapitonas Gehegen išėjo iš bažnyčios ir linksmai nužygiavo link namo, kur gyveno seserys Varny. Sodelyje jis sutiko Miss Joan ir ilgai kalbėjosi su ja įvairiomis ir juodviem labai svarbiomis temomis. Miss Violeta Varny, sužinojusi, jog kapitonas Gehegen susižadėjo su Joan, nedelsdama nuvyko į teatralų klubą ir tučiuojau susižadėjo su vienu tam reikalui tinkamu aukštos kilmės kretinu. Elgdamasi, kaip visada, išmintingai, ji po mėnesio grąžino žiedą savo sužadėtiniui. Bet svarbiausias tikslas buvo atsieltas: apie josios sužadetuves laikraščiai pranešė anksčiau, negu apie Joan.

(Iš rinkinio: "Mr. Pondo paradoksai").

GAZUI ĮVESTI SPECIALISTAI

MODERNIZUOKITE JŲSŲ SENĄ SISTEMĄ

NAUJI ĮRENGIMAI IR PATAISYMAI. — BOILERIAI IR FURNASAI. KEČIAME PRAMONĖS IR ĮSTAIGŲ ŠILDYMO SISTEMAS. VISOS DALYS IR DARBAS GUARANTUOTAS. Veltui apskaičiavimai. Skambinkite STate 3-1954.

GERONIMO HEATING AND FUEL SERVICE CORP.

7402 So. Racine Avenue

Taisome keliamas duris	Atliekam cemento darbus
Dedam pamatus	Tuckpointing
Pakeliam namą	Plasteriavimas
Atnaujinam priešakį	Nutašom akmenis
Įtaisom kambarius pastogėje	Dengiam stogą, sienas
Kambarius rūsyje	Įvedam šilumą, vandenį,
Pristatom kambarius	Elektros laidus.
Vonias ir virtuves	

25 metų patyrimas. Žemos kainos. Darbas geriausiai atliekamas. FHA finansavimas. Nereikalingi įmokėjimai. Turim apsaugą, apdraudą.

PRANAS SALEMONAVIČIUS
KONTRAKTORIUS

504 WEST 33rd STREET (netoli Normal Ave.)
Susitarimui tel.: Victory 2-3486

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Sviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavolienė
Medžiaga siūsti: 1938 S. 48th Ct., Cicero, Ill.

2 METAI

NR. 34 (63)

KAROLIS DRUNGA

Liberalinės minties šaknys gyvenime

Liberalizmo principų gilesnis suvokimas, jų permintijimas ir jų konkretaus pasireiškimo formų mūsų tautinėje plotnėje ieškojimas mano kartos žmonėms ir specialiai grupėje, kurioje dalyvavau, prasidėjo pirmosios bolševikinės okupacijos metu. Patriotinės pareigos prieš okupantus atlikimas neišvengiamai vertė apsispręsti iki paskutinės konsekvencijos ir pasaulį mėslynyje paskandinusių ideologijų atžvilgiu. Nors tas apsisprendimas ano metu mūsų jaunuomenėje buvo įvykęs dar ir prieš okupacijų pradžią, tačiau tik prasidėjusios mūsų tautos kančios paskatino žmogaus dvasios ir mintijimo apraiškose intensyviai ieškoti to, kas pagrįstą, pateisintą ir įprasmintą savąją poziciją kovoje dėl Lietuvos laisvės.

Gal kai kas norės daryti priekaištą, kad laikau tuo būdu kovos dėl laisvės faktą nepakankamu savosios pozicijos pateisinimu ir kalbu apie ieškojimą "kažko daugiau". Tačiau kaip tik remdamasis patyrimu, randu drąsos pasakyti, kad ano metu kova dėl Tėvynės laisvės, nors tada ir dabar — aukščiausias mūsų tikslas, mums tikrai nebuvo dar viskas. Kaip tik, Lietuvą nusiaubusių ir tebesiaučiančių ideologijų akivaizdoje jautėme būtinybę be laisvės kovos obalsio priešpastatyti okupantui dar ir savąją laisvojo gyvenimo sampratą.

Ideologijų kariniame susikirtime okupacija yra tik formališkas faktas; laisvės praradimas — tik antrinė, didžiosios valstybės galia pasirėmusios ir ankstyvesnė visuomeninę sąrangą pakeisti kita pasinešusios ideologijos fizinio veikimo išdava. Todėl ir kova dėl Lietuvos laisvės mums buvo identiška su kova prieš okupaciją atnešusią ideologiją. Ideologiją gi galima nurungti tik koncepciniais ginklais, lygiai kaip ir militarišką okupaciją — tik fizine jėga.

(Iš *Lietuviškojo Liberalizmo*. Karolis Drunga visuotiniame santariečių suvažiavime kalbės apie "Veiklą ir idėją lietuvių tautos laisvės kovoje").

Veiklos didybė ir menkystė

1. Nepopuliariųjų reikalingumas

Kai kas tvirtina — iš pačių santariečių —, kad Santara esanti "nepopuliariųjų organizacija". Tai, galbūt, ir tiesa.

Tai — taip pat — ir pasididžiavimas. Visi gauda populiarumą. Bet turi būti bendruomenei atlikti ir nepopuliariūs darbai — tokie, kurie jų vykdytojams nežada atlyginimo nei pelnu, nei populiarumo. Tokiems darbam reikiama ir tokių žmonių. Žmonių, kurie tikėtų visuomenėje nepopuliariųjų darbų vidinė vertė ir kurie jų griebtųsi iš tikėjimo, ne dėl naudos.

Reikia nepopuliariai tikinčių ir gyvenančių, nes iš jų kyla tikroji bendruomeninio vyksmo dinamika. Ir reikia organizacijos — tam, kad tikėjimai nepopuliariais dalykais galėtų būti gyvenami ir įgyvendinami.

A. L.

2. Prilaukyti veikiančiuosius!

Drauge sykį buvo aprašytas Detroito ateitininkų susirinkimas, paskelbęs mintį, jog — cituoju iš atminties — veikiančiai griaua organizacijas.

Jei jie daug dirba, tai organizacijos nariuose, kurie mažiau jai duoda, veikiančiai sukelia gėdos jausmą. Neveiklieji tampa nepatenkinti ir pasitraukia iš organizacijos. Reikiama — kažkas Detroito pasiūlęs — neleisti veikliesiems per daug veikti, kad jie tinginių ir apsilaidėlių iš organizacijų neišvartytų!

Su šiuo šūkiu — prilaukyti veikiančiuosius! — tenka ir kitose organizacijose susidurti. Pakanka kuriam nors organizacijos skyriui prasimušti iš įprastinės rutinos, smarkiau suaktyvėti, — ir kai kuriuose kitų skyrių nariuose pritvinksta kartumas. Prieš veikliuosius išreiškiama agresija tiesioginiai, juos kaltinant egoizmu (kąs daugiau už kitus ne savo naudai dirba, supranta, tai daro iš ypatingai didelio egoizmo!).

Išreiškiama agresija prieš veikiančiuosius ir netiesioginiais keliais, iš kurių šiandien, atrodo, populiariausias yra "informacijų reikalavimas". Nedirbantieji visada jaučiasi labai nuskriausti, jeigu dirbantieji jų apie savo darbus kuo plačiausiai ir detalesniausiai neinformuoja, tuo

įgalindami juos bent iš tolo šiuose darbuose dalyvauti. Kad, kas dirba, neturi laiko "informacinei saviveiklai" — niekada nepagalvojame. Reikalaujama informacijų, kaip nedirbančiųjų teisės, kurią dirbantieji turi natūralią prievolę patenkinti.

Ir kaip tik šis nepagalvojimas praveria plyšį, pro kurį galima įžvelgti, kas slypi už šios "informavimosi aistros". Negalima pakelti, kad, kai patogia foteliuose kalbamasi, kitų nudirbami realūs darbai (kyla kaltės jausmas, kai apie tai pagalvoji!) — ir todėl stengiamasi tuos kitus atitraukti nuo darbo, reikalaujant savo jėgas atiduoti "informavimui".

Tegul būna palaidoti darbai, kurie dirbami, kad tik nereiktų gėdintis tiems, kurie niekada nesibaigiančiame plepėjime apie darbus — vadinau "apgalvotame planavime" — mato gyvenimo prasmę ir visuomeninės veiklos tikslą! Į istoriją galima pakliūti ne tik darbai, kuriuos nuveikė, bet ir kuriuos sukliūde.

G. R.

I V Y K I A I

Pirmasis "Metmenu" šimtinių, paaukojęs 100 dol. šiam netrukus pasirodysiančiam jaunosios kartos kultūros žurnalui leisti, yra *dr. Vladas Kaupas*. Ir iš daktarų, ir iš inžinierių, ir iš visų kitų laukiama daugiau tautos!

Intelektualiųjų sekcijų Tabor Farmai — visuotiniame santariečių suvažiavime rugsėjo 11 - 13 dd. — jau susiformavo keturios. *Prof. Vladas Jakubėnas* ves muzikinę sekciją. — Gyvosios lietuvių kalbos sekcijai vadovaus *dr. Henrikas Nagys*. — Literatūrinę sekciją, kurios tema bus "Nepriklausomosios Lietuvos vaizdas lietuvių literatūroje," tvarkys, drauge su dalyvaujančiais rašytojais, *Algirdas Antanaitis*. — Pavergtosios Lietuvos kitimų sekciją moderuos *Karolis Drunga*. Šios sekcijos uždavinys bus apžvelgti svarbiausius paskutiniu metu įvykusius pavergtoje Lietuvoje socialinius, kultūrinius ir psichologinius pakitimus. — Bandoma dar suorganizuoti dailės ir istorijos - sociologijos sekcijas. Šios sekcijos suteiks progos studentams, intelektualams ir menininkams išsikalbėti didžiais kultūriniais rūpesčiais.

Studijinių kursų, įvykstančių ten pat rugsėjo 8 - 10 dd., lektoriais jau sutikę būti yra *Gabrielius Gedvila*, *Vanda Gegevičiūtė*, *Aleksandras Iljasevičius*, *Vytautas Kavolis*, *Algimantas Kėzelis*, *Raimundas Mieželis*, *Liudas Šmulskštys* ir *Horstas Žibas*.

Vladas Adamkavičius praėitą trečiądienį supažindino vieną santariečių sekciją su dramatiniais krepšinininkų re-

prezentacinės komandos Pietų Amerikon kelionės išpūdziais. Kitoje sekcijoje, kurioje ypač gausiam būriui susirinkti nesutrukdė nė beveik šimto laipsnių karščiai, buvo Vytauto Kavolio diskutuotas, statistiniais duomenimis pasiremiant, lietuvių kriminalizmas, komunizmas, kolektyvizmas ir konformizmas. Svečių buvo net iš Kalifornijos.

Jaunesniųjų santariečių sekcija, nepasitenkinusi vien diskusine programa, pereitą savaitgalį dar nukeliavo pasiklausyti *Grant Parke* koncerto ir apsilankyti *College of Complexes* (Chicago "beatnikų" landynėje). — Atrodo, kad ruošiantis visuotiniame suvažiavimui, bendro veikimo pulsas vis labiau kyla!

Vanda Gegevičiūtė New York santariečių susirinkime rugpjūčio 12 d. kalbėjo apie veiklą, smarikai peikdama New Yorką ir pagirdama atgimusią Chicago . . .

Iš *Washingtono* ir *Baltimorės* apylinkės slaptai pranešama, kad jau organizuojasi ekskursija į visuotinį suvažiavimą.

Jau sutikę Tabor Farmai paruošti pranešimus studentų veiklos sekcijai yra: *Daiva Audėnaitė*, *Mindaugas Balčiauskas*, *Gabrielius Gedvila*, *V. Gegevičiūtė*, *Aliukas Iljasevičius*, *Julius Lintakas*, *Liūdas Mockūnas*, *Kęstutis Paulikas*, *Ald. Šimutyte*, *Liūdas Šmulskštys* ir *Arvydas Vaišnys*.

Filisteriai posėdžiaus atskirai, ir visų pirma svarstys "Metmenis," kuriuos norima leisti platesniu visuomeniniu mastu.

Narimantas Macevičius — tas, kuris rūpinasi muzika — paskirtas Tabor Farmos stovyklos komendantu.

Neturintieji kuo į Tabor Farmą važiuoti — arba turintieji automobiliuose atliekamų vietų — prašomi kuo skubčiausiai kreriptis į transportacijos viršininką *Vytautą Vepšlą*, tel. RE 7-9832, Chicagoje.

Priešsuvažiavimų susirinkimų šaukia Chicago santariečiai penktadienį, rugsėjo 4 d. 8 val. vak. *Jaunimo Namuose*. Šalia visų degančių aktualijų — ir šokiai. Kviečiami dalyvauti ir nesantariečiai, norintieji į Tabor Farmos suvažiavimą atvykti.

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIENOSE galima gauti tik ką iš spaudos išėjusią *Stepono Kairio knyga LIETUVA BUDO*. 416 didelių (6x8 1/2) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

"NAUJIENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, MOKSLININKAI, VALSTYBININKAI, DVASININKAI, PROFESIONALAI IR BIZNIERIAI. JIE ŽINO, KAD NAUJIENOS PADUODA TEISINGIAUSIAS ZINIAS IR GERIAUSIUS RASTUS.

Lietuvos žemių aprašymas rusiškoj knygoj

(Tęsinys)

Kaip atrodo Kaunas nuo Aleksoto kalno — G. Metelskis pažymi, kad Maironio, Doneičio, Daukanto, Čvirkos gatvės primena visiems žmonėms lietuvių poetų bei rašytojų vardus, tautos mylimus. Dideliais bei senais medžiais apaugusi vieta, tarp miesto centro ir Petrašiūnų priemiesčio, vadinama Mickevičiaus slėniu. G. Metelskis labai giria tą sumanymą, kad dabar Kaune yra pastatyta didžiulė hidroelektrinė stotis.

Veliuona

Toliau slenkant Nemunu G. Metelskis apsistoja ties Veliuona, kur senovėje, pabaigoje XIII šimtmečio, buvusi pastatyta tvirtovė. Prie Veliunos Teutonų ordinas pirmą kartą prieš lietuvius pavartojo šaunamuosius ginklus. Nuo šautuvo kulkos 1341 metais žuvo kunigaikštis Gediminas, kuris negyvas buvo pasodintas ant žirgo ir paskui sudegintas pagal senovinius lietuvių papročius. Veliuonoj buvo rastas durklas su rankena — pats seniausias bronzinio amžiaus paminklas. Į Veliuną gražiausia esą nuvykti vakare prieš sekmadienį, kada visur aplinkinėse vietovėse gražiai dainuojama. Rodos, niekur kitur Lietuvoje su tokiu pagėgimu dainuojama. O čia, sename kaime, vienas pirmųjų lietuvių kalbininkų, A. Juška, surašė praėjusiam amžiuje iš žmonių 1.100 vestuvinių dainų. Tos dainos buvo dainuojamos akompanuojant tautiniais muzikos instrumentais: skudučiais, kanklėmis, rageliais. Kultūros namuose, keturiose skaityklose, trijose mokyklose — visur dabar gyvai pasižymi dainininkų rateliai. O kaip, ypatingai vakarais, linksmai šoka! Žiūrėk, viskas tik sujada, susiūbuoja, ima suktsis gražios, lieknos porėlės: dešinėn, kairėn, vėl dešinėn ir kairėn. Tik praslenka trumpas tarpas ir, tarytum kokie paukščiai, pakyla į viršų susikibusios berniukų, mergaičių rankos. Vis judriau orkestras griežia ir suskamba gyvos kanklės, linksmai mėgdžiodamos vėjalio balsą. Pasigirsta tuoj skudučiai ir išgirstamas ožragis. Savo margais sijačiais suplazdėjusios mergelės į du ratus susieina, o jas jauni bernužėliai linksmais žingsniais apeina, lyg norėdami jas vilioti. Ir greit keičiasi vaizdai: sparnai pavirsta sukamaisiais diržais, tarytum sudėtingas malūnelio ar suktinio įtaisai. Tokius šokių visi labai mėgsta čia.

Seniausias žmogus

Vykstant Nemunu nuo Veliunos Jurbarko link randa ma už Smalininkų Viešvilės kaimas, kuriame surandama seniausias Lietuvoje žmogus — Juozas (Prano sūnus) Mironas, gimęs 1806 m. kovo 3 d., tad

150 metų jam buvo sukakę 1956 m. kovo 3 d. Kai 1954 m. buvo rinkimai į Aukščiausiąją Tarybą, tad Juozas Mironas buvo atėjęs, kaip ir visi kiti, paduoti balsą už nurodytus deputatus. Po balsavimo norėta jis pavėžinti automobiliu namo, bet jis atsisakęs sakydamas: „Aš dar nesu toks senas“... J. Mironas jaunatvėje buvo paprastas kaimo bernas, paskui užsiėmė akmenų skal-dymu prie kelių ir dar padėdavo statyti namus. Senis esąs dar judrus, mėgstas skaityti laikraščius, ir daug ką atsime-nąs iš praeties.

Taigi Lietuvoje esama ne tik senų ažuolų, kaip Stelmužės ir kiti, bet taip pat ir senų, kaip ažuolai, žmonių. Įdomu, ar šiais 1959 m. J. Mironas dar tebegyvena?

Pagėgiai, Rambynas, Klaipėda

Aprašydamas Pagėgius G. Metelskis pamini Rambyno kalną, lietuviškąjį Olimpą. Seniau čion susirinkdavę žmonės pas deivę Laumę. Čia buvęs aukuras Perkūniui pagerbti, kur jaunieji pasiimdavo po akmenuką, kad laimę turėtų. Nuo Pagėgių ligi šilutės, kaip bendrai visame Klaipėdos krašte, plentas iš abiejų šonų apaugęs gražiais medžiais, sudarančiais pavėšį. Visos beveik gatvės šilutėje apstatytos beržais ir liepomis.

Aprašinėjant Klaipėdą pažymima, kad rusų metraštininkas Nestoras, gyvenęs 1056... 1114 m., rašė, jog ir tada tos vietos buvo apgyventos lietuvių, prūsų, o taip pat kuršių, kurie vėliau perėję į lietuvius ir latvius. Šių tautų žmonės, matyt, įkūrė šį miestą ir praminė jį Klaipėda. Per Klaipėdą nuo senų laikų lietuviai prekybą vedė su kitais kraštais. Į Klaipėdą tais laikais atplaukdavo laivai su druska, geležimi, ginklais, o grįždavo su kailiais, vasku, gintaru, duona. Vieni sako, kad Klaipėda esanti kilusi iš žodžių „klaiki pėda“; ir manoma, kad senais laikais užpildavę tą vietą jūrų plėšikai. Bet kiti mano, kad žodis „Klaipėda“ susideda iš kuršiškų žodžių, būtent: „klaip“ reiškia kuršiškai duoną, o galūnė „ėda“ reiškia tą patį, ką ir lietuviškai, kitaip sakant — to miesto gyventojai buvo „duonaėdžiai“, nes, teisybę sakant, tais laikais daug duoninių grūdų buvo išvežama iš ten į užjūrius. Per daugelį šimtmečių visoki grobikai stengėsi nutautinti šio krašto gyventojus, bet didelės sėkmės neturėjo. Lietuviai niekad nesutikdavę ap-leisti Klaipėdą ir jos sritis. Visai spaudžiami lietuviai išlaikė savo kaimą, savo papročius. Dabar Klaipėda esanti tie jūros vartai, pro kuriuos plaukia Sovietų Sąjungos laivai į viso pasaulio visokius kraštus. Uoste esą galima gir-dėti besikalbant žmones vo-

kiškai, angliškai, lenkiškai, ru-muniškai, suomiškai, neskaitant vietines kalbas. Į Klaipėdą atplaukia Pietų Amerikos ir Azijos laivai.

Unguriai

Aprašinėjant Kuršių įlanką, kur daug pagaunama visokių žuvų, ryškiau primenami un-guriai (muraena anguilla), ku-rių pasiaptį atradęs danų ich-tiologas J. Šmidas 1922 m. Pasirodo, apie 8 tūkstančius kilometrų — nuo Europos ligi Amerikos krantų — unguriai plaukia į Sargaso jūrą, tarp Bahamų ir Bermudų salų, arti Šiaurės Amerikos, ir jie susi-randa šiltą ir sūrų vandenį. Tenai, Sargaso jūros gilumoje, jie meta savo ikrus, iš kurių išauga pradžioj visai nepana-šūs gyvūnai į ungurius, lyg ko-kios kirmėlės, todėl seniau tas „kirmėlės“ daug kas laikė visai kitais gyvūnais. Išmetę savo ikrus, kitaip sakant — po neršto, senieji unguriai paba-igia savo gyvenimą ir pra-nyksta. O jų vaikai, pasikėlę

iš gilumos į viršų, patenka į Šiaurės Atlanto srovę ir būna nešami atgal į Europos kran-tus, ir tokia jų kelionė tęsiasi dvejis ar trejis metus ir per tą laiką pasidaro panašūs į jaunos ungurius. Priplaukę Europos krantus jaunieji un-guriai pereina į upes, kartais gana toli nuo žemupių, ir gy-vena gėlame upės vandenyje: dešimt, dylika, kartais ir dvi-dešimt metų. O paskui, kaip jų paveldėtas polinkis rodo, leidžiasi į tolimą kelionę, kur patys buvo užgimę (Sargaso jūroj), kad pabaigti savo gy-venimą, atiduodami gyvybę vaikams, būsimajai kartai. Ungurys yra labai guvus. Jis gana ilgai gali išbūti be van-dens. Rytas ant ežero ar upės kranto rasotoj žolėj galima kai kada matyti tyliai šliaužian-čius ungurius. Jei tyčiomis pa-imamas gyvas ungurys ir nu-nešamas jis kiek toliau nuo vandens ir paleidžiamas į ra-sotą žolę, tad jis neklysdamas pasisuka šliaužti į ežero ar

(Tęsinys 8-ame pusl.)

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS
IR SINCLAIR GAZOLINAS

LYGINIMAS, DAZYMAS, TAISOMI IR REGULIUOJAMI (TUNE-UP)
MOTORAI, STABDZIAI, KEIČIAMOS DALYS IR T. T.
Darbas atliekamas patyrusių mechanikų. Dirbtuvė atidaryta nuo 8 val.
ryto iki 6 val. vak. šeštad. iki 12 val. diena, sekmad. uždaryta.

1934 W. 59th Street Tel.: GRovehill 6-9136
M. ČESAS

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra lai-
kas tinkamai
įrengti savo
namą vasarai
ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies
stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

MOVING APDRAUSTAS PERKRAUSTYMAS MOVING

IS TOLI IR ARTI

(Nauji dideli traukai - Naujaisi kraustymo traukiai)
Ilgų metų patyrimas - Pigūs ir sąžiningas pataravimas

JUOZAS NAUJOKAITIS

2022 W. 69th Chicago 36, Ill. Tel. Wblbrook 5-9209

Lietuvių Apdraustų Taupymo
Bendrovių Lygos Nariai

kuriose kiekvieno santaupos yra apdraustos iki \$10,000.00,
o namų paskolos duodamos lengvomis sąlygomis.

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.

6245 SOUTH WESTERN AVE. CHICAGO 36, ILLINOIS
GRovehill 6-7575

CONTINENTAL SAVINGS & LOAN ASSN.

4559 SOUTH PAULINA STREET CHICAGO, ILLINOIS
YArds 7-0145

CRANE SAVINGS & LOAN ASSN.

2555 WEST 47th STREET CHICAGO 32, ILLINOIS
LAFayette 3-1083

DISTRICT SAVINGS & LOAN ASSN.

343C SOUTH HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS
CLiffside 4-0104

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 SOUTH 49th COURT CICERO 50, ILLINOIS
TOWnhall 3-8131-2

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSN.

1800 SOUTH HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS
HAYmarket 1-2028

(Tęsinys iš 7-to pusl.)

upės vandens pusę.

Kuršių įlankoje vanduo beveik gėlas, nes daug gėlo vandens atneša jam Nemunas ir kitos upės. Tiksliai kai pučia smarkesnis nuo Baltijos jūros vėjas, tada į įlanką suplaukia ir sūraus vandens.

Kuršiai ar Kurai

Juodkrantės vietovėse matyti daug visokių įrankių žuvims gaudyti, nes čia daugiausia yra žvejų, ypač kuršių kilmės. Žiloje senovėje giminingi prūsams bei lietuviams kuršiai kalbėjo savo kalba, labai panašia į lietuvių. Kiti seniau kuršius vadindavo kurais. Nuo jų vardo buvo pavadinta įlanka (Kuršių), arba marės, taip pat Kurliandija. Senovėje kuršiai gyveno tose vietose prie Baltijos jūros, kurias dabar užima Lietuva, Latvija ir Karaliaučiaus sritis. Nuo VII amžiaus kuršiams tekdavo kovoti su skandinavais, danais, vokiečiais. Ir juos išstiko tas pats likimas kaip lietuvių gimniečius prūsus. Kuršių liko dar, rodos, tik keli šimtai žmonių, kurie dar tebegyvena prie Kuršių įlankos (marių). Seniau į Juodkrantę, kaip sako G. Metelskis, vasaros metu suvažiuodavo daug turistų iš Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos, Prancūzijos; ir visada čia grieždavo orkestrai, o restoranai būdavo pilni žmonių, bet dabar viskas beveik yra išnykę ir vasarinės vilos esančios paurisios.

Liudvikas Rėza

Minėdamas Nidą autorius pažymi, kad joje gyveno, netoli ten gimęs (Karvaičiuose), Liudvikas Rėza, Karaliaučiaus universiteto profesorius, lietuvis poetas ir vertėjas, kuris 1825 m. išleido garsų lietuvišką dainyną. Viename savo eilėraštyje jis jautriai aprašė savo gimtojo kaimo žuvimą ties Nida, kur smėliu tas kaimas buvo užpustytas. Ties Nida praeity būta visokių smėlio pūgų, kurios užpildavo ne tik namus, bet ir miškus. Dabar archeologai veda tenai tyrinėjimus, suranda namų liekanas, visokius namų apyvartos daiktėlius. Yra paaiškėję, kad tose vietose žmonės gyveno prieš dešimt ar daugiau tūkstančių metų. Tuose smėlynuose mokslininkai yra suradę tūnago dalių, akmeninių kirvių, iš kaulo padarytų vašelių žuvims gaudyti. Be kitų žvėrelių bei paukščių ties Nida, prie Kuršių įlankos, galima ir šiandien užtikti elnių, kurie ir vandeny moka gražiai plaukti.

Gintaras

Knygoje yra prirašyta apie lietuviškąjį auksą — gintarą. Kitos tautos jį kitaip vadina, pvz. suomiai jį vadina "merikivi" (jūros akmuo), graikai — "veronika", turkai — "kech-ribar", vokiečiai — "Bernstein", anglai — "amber", kuršiai — "dzintars", rusai — "jantar". Mokslininkų pasa-

kymu, nors gintaras užtinkamas ir kituose kraštuose, bet tokių gausių klodų, kaip Lietuvoje, niekur nebuvo. Senovėje graikai vadindavo gintarą "elektronu", nuo šito žodžio buvo pavadinta dabartinė elektra. Nuo seniausių laikų lietuvinuose gintaras labai buvo ne tik branginamas, bet ir gerbiamas, net ir turis ypatingą daug ką pagydyti. Bet ir naujausiais laikais kai kurie mokslininkai sako, jog gintaras turis kažkokią biologinę radioaktyvumo dozę.

Apie Palangą G. Metelskis pažymi, kad vasaros metu į ją suvažiuoja atsigaivinti 30—40 tūkstančių žmonių. Ir šitą kurortą esą pamėgę taip pat maskviečiai, leningradiečiai ir kiti.

Antanas Baranuskas, Vienuolis ir Biliūnas

Aprašinėdamas Anykščių vietoves, autorius pasako, jog Anykščiuose gyveno ir dirbo rašytojas A. Baranuskas. Beveik jau šimtas metų yra praėję, kai jojo buvo parašyta poema "Anykščių šilėlis" — tai himnas lietuviškos girios grožybei. Ant šventosios kranto po senais medžiais yra prisiglaudusi klėtėlė su mažu langeliu. Joje yra įtaisytas Antano Baranausko atminimui muziejus. Čia yra sudėliota poeto kai kurie namų daiktai ir medinis verpluvėlis. Už keilolikos žingsnių nuo A. Baranausko klėties stovi kito žymaus lietuvių rašytojo namas — Antano Vienuolio-Žukausko, autorius gilios poezijos "Kaukazo legendų", parašytų dar ligi revoliucijos, ir romano "Puodžiūnkiemis". Netoli miesto ant kalnelio yra rašytojo Jono Biliūno kapas, kuris gyvendamas toli nuo Lietuvos mirė Zakopane, prieš mirdamas pareiškęs norą, kad jį palaidotų ant šventosios upės kranto. Jo šitą pageidavimą tegalima buvo įvykdyti tik po pusės šimto metų. 1953 m. iš Lenkijos į Anykščius buvo pervežti J. Biliūno palaikai. Nuo to kalnelio, kur dabar palaidotas rašytojas, matyti šventosios sidabrinė srovė, o už jos, už miško, kaimas, kur jis gimė, o dabar tenai platūs kolchozo laukai, ir tas kolchozas vadinamas Biliūno vardu.

Knygoje yra aprašyti šiauliai ir kitos vietovės. Bet kai G. Metelskis ima aprašinėti kokius nors kolchozus, tad tuojau dar pabrėžia, kad dabar valstiečiai neturi tokio jungo, kaip seniau, kada buvo, anot jo, "buržuazinė" tvarka. G. Metelskis dar pasako baigdamas knygą, kad dabar Lietuva, buvęs Europos užkampis, pavirtusi aukštai išbujojusia "industrinė - kolchozine" respublika ir kiekvienais metais "krašto gerovė vis kyla ir kyla".

Aš patarčiau G. Metelskiui nuvykti į savo prosenolių tėvynę — į Izraelį, kur galėtų taip pat gražiai aprašyti ten visą gamtą, o ne visokius "kolchozus".

(Pabaiga)

DR. ANNA BALIUNAS

AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: kasdien nuo 10 ligi 12 val. iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 10 ligi 1 val. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telefon.: PROspect 8-3229
Rezid. telefon.: WAIBrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717

DR. S. BIEŽIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8 tiksliai antradieniais ir penktadieniais. Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas.
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. C. K. BOBELIS

Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel.: PROspect 6-1795
2300 W. 51st St., Chicago, Ill.
Oakley Medical Arts Bldg.
arba
434 Algona Ave., Elgin, Illinois
Tel.: OWens 5-0533
Valandos pagal susitarimą.

DR. PETER BRAZIS

PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9, Antrad. nuo 1-5, Trečiad. ir Šeštadienį tiksliai susitarus

PR 6-1795, rez.: Batavia, Ill., 4287M1

DR. JONAS G. BYLA

nervų-smegenų ligos, chirurgija
OAKLEY MEDICAL BLDG.
2300 West 51st Street
Valandos tik pagal susitarimą.

Ofiso telefon.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEverly 8-8244

DR. T. DUNDULIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų. Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414; rez.: RE 7-6867

DR. BR. GAŽIUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų kasdien. Šeštadieniais 1-4 val. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 1-4 po pietų ir 6-8 vakaro. Trečiad. ir šeštad. uždaryta.
Ofiso tel.: PORTsmouth 7-6000
Rezid. tel.: REpublic 7-9199

GRovehill 6-1595

Dr. Aldona A. Juska

AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso telefon.: GA 5-4800
Rezidencijos: GA 3-6630

Dr. Gražina-Irena

KAGANIEC
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VIDAUS LIGOS
10002 SO. KEDZIE AVENUE
Kasdien 4-7. Šeštadieniais 2-5. Trečiad. ir kitu laiku tik susitarus.

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta. Šeštadieniais 12-4 val.

Ofiso telefonas: LAfayette 3-3210
Jei neatlieniama šaukite KEdzie 3-2868

Dr. Emily V. KRUKAS

GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-3:00 Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketv nuo 6-9. Trečiadieniais tik susitarus.

Tel. ofiso: HE 4-1202; rez. PR 6-4732

DR. A. MACIŪNAS

CHIRURGAS
2454 W. 71st ST. (71st ir Campbell)
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet, antrad. ir penktad. 5-8 val. vak.

Ofiso tel.: HE 4-1818 arba RE 7-9700
Rezidencijos: PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Šeštad. nuo 9-11 val. ryto ir nuo 2-4 val. po pietų. Trečiadieniais uždaryta.

Dr. Juozas PAUKŠTYS

DANTŲ GYDYTOJAS
4063 ARCHER AVENUE
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 popiet, 7-9 p. m. Šeštadieniais 10-12. Trečiadieniais uždaryta.
Telef.: LA 3-4949 — Namų BE 3-7786

DR. M. STRIKOL

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Valandos tik susitarus.
PROspect 6-1930

Telef. ofiso: CLIFFside 4-2896
Rezidencijos: WAIBrook 5-3099

DR. P. STRIMAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampus 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų. Šeštadieniais 2-6 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos
Ofisas: 2652 WEST 59th STREET
Tel.: PROspect 8-1223 arba TR 3-5577
OFISO val.: pirmad. 8-10 val. vakaro, antrad., trečiad. ir penktad. 6-9 v. v., šeštadieniais 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS

CHIRURGAS
2458 WEST 71 STREET
Ofiso telefon.: HEMlock 4-2123
Rezid. telefon.: GIBson 8-6195
Priėmimo val.: Pirm., Antr., Ketv. ir Penkt. 2-4 val. ir 6-8 val. Trečiadieniais ir šeštadieniais nepriima ligonių.

C. Z. VEZEL'IS

DANTŲ GYDYTOJAS

4645 SO. ASHLAND AVE. YA 7-2244

Val.: nuo 9 iki 12, nuo 1 iki 5, nuo 6 iki 8. Trečiadieniais uždaryta.

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez.: PR 6-4250

DR. V. VILEIŠIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampus Halsted ir 31os gatvių)
Priėmimo val.: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštad. 1-4 val. po pietų. Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.

P. ŠILEIKIS, O. P.

ORTHOPEDES-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Baudažai, Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1. ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI**Dr. Ant. Rudokas, Opt.**

4455 SO. CALIFORNIA YA 7-7381
Tikrina akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.

Ofisas uždarytas iki rugs. 9 dienos.

DR. G. SERNER

LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YArds 7-1829

Pritaiko Akinius
Kreivas Akis
Ištaiso.

Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8. Treč. uždaryta. Penkt. ir šeštad. 10-2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

Dr. Kazimieras**MICHEL**

Optometristas-Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis. Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius. Išgydo kreivas akis be operacijos. Įdeda netikrą — artificialę akį pagal sveiką. Tikrina klausą ir pagelbsti negirdintiems. Praktikuoja per 39 metus. Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonas: YArds 7-6616

STANKUS**Construction Co.**

Atlieka statybos planavimo darbus gyvenamųjų ir prekybos pastatų.

Jūsų pasirinkimui turime virš 300 standartinių projektų.

Ofiso ir namų telefonas:

PROspect 8-2013
7403 So. Western Ave.
CHICAGO 36, ILL.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

—SATURDAY, AUGUST 29, 1959

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

Amerikos muziejų finansiniai keblumai

Infliacija skaudžiai palietė JAV muziejus

Sio krašto muziejai turi milžiniškas meno, istorijos ir kultūros kolekcijas, turi puikias patalpas ir profesionalius patyrusius savo srityje kolektyvus bei tarnautojus. Pradedant nuo administratoriaus, kuratorių, muziejaus sargybinių ir baigiant visa eile kitų darbininkų. Be to, didelių muziejaus rūmų išlaikymas, šildymas, apšvietimas ir t. t. sudaro dideles išlaidas, kurios infliacijos metu pašoko keleriopai. Daugelis muziejų tarnautojų dirba už mažas algas, kai tuo pačiu pramonės darbininkai gerai uždirba.

Bostono didžiojo meno muziejaus direktorius Perry Rathbone laikraštį "The Christian Science Monitor" nusiskundžia, kad infliacija skaudžiai palietė beveik visus šio krašto muziejus. Daugelis jų neturi išteklių atnaujinimams, patalpos ir būtinoms išlaidoms padengti. Visi be išimties neturi pinigų tarnautojų algoms mokėti. Apie įsigijimą naujų kūrinių nėra nei kalbos. Kaip pavyzdį jisai nurodo Bostono muziejaus padėtį. 1948-58 m. laikotarpy sargybinių algos, išlaikymas, etc. pakilo 50%. Bet profesionalų tarnautojų atlyginimas skandalingai mažas, maždaug apie 10%.

Infliacija gąsdina ir kitas visuomenines ir kultūrinės įstaigas — operas, knygynus ir zoologijus sodus.

Įėjimo mokesčiai į muziejų nėra dideli ir labai nevienodos pajamos. Muziejų ateitis ir jų progresas priklauso nuo tų asmenų, kurie skiria stambesnes pinigų sumas arba perleidžia vertingas meno kolekcijas muziejui. 1936 metų akta korporacijoms leidžia kultūros ir švietimo reikalams aukoti 5% nuo pelno taksų neatėmus. Bet ir kitos aukos nesandėios tikros.

New Yorko kultūrinės įstaigos yra kooperatyviai išlaikomos privačių asmenų ir visuomenės pinigais, yra sunkiausiai paliestos. Metropolitan muziejus, sulaukęs 70 metų, dabar pirmadieniais yra uždarytas dėl ekonominių sunkumų. Dėl padaugėjimo gyventojų ir lankytojų skaičiaus, yra reikalinga turėti \$63,000 muziejaus sargybiniams pasamdyti.

Dėl įėjimo mokesčio muziejaus vadovybė yra susirūpinusios, nes pakėlimas įėjimo mokesčio neduotų vaisių, viena, kad mažiau būtų lankytojų, antra, muziejus yra švietimo įstaiga ir kaip tokia, turi būti laisvas įėjimas. Fundatoriai, kurie savo kolekcijas atidavė "žmonėms", jie būtų skriaudžiamai imant įėjimo mokes-

ti. St. Luis Meno muziejus kiek geresnėje padėty, nes tas muziejus išlaikomas piliečių specialiais mokesčiais, atseit, viena penktoji dalis milijono dolerių nuo apvertintos nuosavybės skiriama muziejui (\$1 nuo \$5,000). Čia žmonės įėjimo mokesčio nemoka.

Chicago Meno institutas seniai turi sunkumų su pinigais. Duosni Chicago visuomenė gausiai aukomis parėmė, kaip naujai pastatytą Fergusono muziejaus sparną šiauriniame šone, taip ir būlints remonto darbus senose patalpose. Bet muziejaus finansinė padėtis sunkėja, nežiūrint gausaus nuolatinių rėmėjų skaičiaus, dėl nuolat kylančių kainų ir inflacijos. Buvo sumanyta čia įvesti keturias neapmokamas įėjimo dienas, o tris su mokesčių (25c asmeniui). Buvęs Chicago Meno instituto direktorius Daniel Catton Rich (dabar jis yra Worcester, Mass. meno muziejaus direktorius) pasipriešino. Kadangi per metus tokie mokesčiai duodavo tikrai apie \$20,000 pajamų, 6 apmokamos dienos padidintų pajamas, bet tada lankytojai nebūtų patenkinti arba lankytojų skaičius sumažėtų.

Kai kurie muziejų direktoriai nusiskundžia, kad žmonės jau dabar nenori muziejų lankyti ir juose rengiamų naujų meno parodų. Didžiausias New Yorko Metropolitan muziejus visai nepritaria kelti įėjimo mokesčio, nes šis muziejus ir taip turi daug lankytojų. Dauguma direktorių yra linkę imti mokesčių nuo specialių, pasiskolintų iš privačių meno kolekcionierių arba užsieninių parodų. Bet tokių parodų parengimas sudaro astronomiškai išlaidas eksponatus pakuojuant, siunčiant ir dėl varžytinių meno rinkoje apdrauda kelia susirūpinimo. Chicago Meno institutas ir Metropolitan muziejus, rengdami išlaidingas parodas, jau ir anksčiau ėmė specialių mokesčių. Joks muziejus šiandien negali ruošti specialių parodų neimdamas įėjimo mokesčio, paprastai 50c asmeniui, vaikams ligi 18 metų pusė kainos. Kiti muziejai verčiasi mezliavos būdu ir tas padeda. Kai Bostono muziejus surengė Winslow Homer parodą imdamas po 50c nuo asmens, surinko 510,000 ir išlaidos buvo pilnai apmokėtos.

Čiurlionio Galerija Chicagoje ir pavieniai lietuviai dailininkai, kurie rengia savo parodas, taip pat yra priversti imti įėjimo mokesčių, kitaip nebūtų galima surengti parodų.

Miyajima—Japan's "Seagoing Shrine"

Japan Tourist Association

One of the most-photographed sights in Japan is the lovely shrine island of Miyajima, some twenty miles from Hiroshima. Built out over the edge of the sea, the crimson shrine buildings actually seem to float on the water at high tide. The huge camphorwood torii, just offshore, serves as a gateway through which truly devout pilgrims pass in a sacred boat when approaching the shrine. Another memorable feature of Miyajima is the fantastic bugaku dance performed there by masked Shinto priests wearing brilliant silk robes.

Studentų meno paroda

Chicago Meno institutas skelbia metinę savo mokyklos studentų meno parodą, atidarymą rugsėjo mėn. 1 d. antrame muziejaus aukšte rytinėje pusėje. Bus išstatyti praėjusių mokslo metų studentų darbai: dailūs menas, taikomosios šakos — grafika, tekstilė, keramika, medžio dirbiniai ir įvairūs mechaniški projektai. Paroda baigsis rugsėjo 30 d.

Kas dirba — duonos neprašo; kas skafto — "N-nas" išsirašo.

LALIO ŽODYNAS

yra standartinis Amerikos lietuvių žodynas. Geresnio anglų-lietuvių kalbų žodyno nėra. Nenumatoma, kad naujas žodynas greitu laiku būtų spausdinamas. Todėl siūlome dabar įsigyti šį stipriai įrištą 1256 puslapių angliškai-lietuvišką ir lietuviškai-anglišką žodyną. Kaina—\$14.00. Žodynas Jums bus išsiųstas, jei pasiusite \$14.00 čekį ar Money Orderį tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. Halsted Street,
Chicago 8, Illinois

"Out-washes Washers costing up to \$100 more!"

NEW MAYTAG

2-SPEED Super Highlander AUTOMATIC

You can go way up in price without getting the solid quality, the deluxe features that this new Maytag brings you!

2-Speed, 2-Cycle Operation
2 wash speeds and 2 spin speeds let you fit the action to the fabric.

Choice of 3 Water Temperatures
HOT, COLD, and WARM controls let you wash anything safely.

Zinc-Coated Steel Cabinet
Rust-resistant for extra years of wear in any climate. A Maytag exclusive.

... plus these Maytag luxury features: 1. Fully Automatic. 2. Fully Flexible. 3. 926 Lint Removers. 4. Full-Time Safety Lid. 5. Full-Width Back Panel. 6. Lighted Dial. 7. Metered Fill. 8. Exclusive Gyrofoam Wash Action. 9. Deluxe Styling. 10. Pushbutton Water-Level Control.

LOW COST

EASY TERMS, TOO!

GLASER'S FURNITURE & APPLIANCE CO.

5115-5123 So. Kedzie Ave.

PRospect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.—SATURDAY, AUGUST 29, 1959

Šis tas iš nuosmūnio gadynės apraiškų

Labai tiksliai A. Kairys per Naujienas šovė į "nuosmūnio manifestą", sakydamas: "Pats nesuprantamiausias ir kartu nelaimingiausias įvykis yra Lietuvių Enciklopedijos redaktorių parašai". Tie tiesos žodžiai kai kam net drebulį įvarė, plaukus pašiaušė.

Ar redaktoriūs tik darbininkas?

Kažin, ar leidėjo ir redaktoriaus santykiai yra tik darbdavio ir darbininko santykiai? Toks klausimas kylo perskaičius Naujienose spausdinamų pabirų autorius atsiliepiamą į A. Kairio rašinį.

Lietuviai ūkininkai (prieš kolchozų vergiją) iš pabirų duonos nekepdavo. Mažų mažiausiai jas persijodavo ir į sumalinius skirdami. J. Girniaus reikalas, kad jis tas pabirines mintis nepersijojęs lyg savas Aiduose pakartojo. O pakartojęs dar "demokratiškai" pafilosofavo, girdi, darbdaviui neuždedama pareiga ir nesuteikiama teisė kontroliuoti, ką privačiai rašo jo tarnautojai.

Sakytume, pareigos gal ir nėra, bet prigimtinis savisaugos jausmas nėra uždraudęs darbdaviui kontroliuoti ir sekėti, kad samdinyš neveiktų prieš jo interesus.

Mažas pavyzdėlis. Nesenas ir įvykis, trys metai nepraėjo. Vienos katalikiškos leidyklos darbininkas (ne redaktoriūs!) savo laisvu laiku ir savo tikra pavarde pradėjo rašinėti kitokių pažiūrų laikraščiu. Bet neilgai. Katalikiškasis darbdavys pasiūkė savo darbininką ir įspėjamai paklausė: "Kaip čia yra? — iš mūsų pragyvenimui užsidirbi, o aniem rašai".

To įspėjimo pakako — savo laisvalaikio pramogą turėjo pakeisti ir kitiems laikraščiams neberašinėti. Nėra abejonės, dar liūdniau tas žmogus būtų buvęs nuteiktas, jei jis būtų buvęs redaktoriūs, o ne paprastas darbininkas.

Tad ir į pabirų autoriaus nuogastavimą, ar jis gaus vilko билетą iš savo darbdavio, galima atsakyti: ir taip, ir ne. Jei tu rašinių autorius dirba kur zakristijonu (ir dar lietuviškoj parapijoj), tai tikrai tokį vilko билетą gaus, kai tik klebonas patirs apie jo bendradarbiavimą Naujienose.

Suvedant leidėjo ir redaktoriaus santykius į paprasto darbdavio ir darbininko santykiavimą, būtų taip: šiandien redaktoriavimas šv. Pranciškaus Varpelyje, rytoj jau galėtų redaktoriuoti, sakysim, be dieviškoj Laisvojoj Minty. O jei ten nepatiko, poryt vėl grįžti į šv. Pranciškaus Varpelio redakciją. Juk darbininkai taip daro. Pasitraukia iš darbo, nueina į kitą fabriką, nieko geresnio neradę, vėl grįžta. Ar redaktoriai gali taip keisti darbovietes?

Yra žmonių, kuriems redaktoriūs (ne J. Jašinskui ir ne J.

Girniui) kažkas daugiau negu paprastas darbininkas. Tie žmonės apgailestauja, kad enciklopedijos redaktoriai savo laisvalaikiu įšivėlė į nuosmūnio makalynę.

Autoreklama ir enciklopedija

Vienybė buvo atvira. Rašydama apie Aiduose pasipylusį J. Girniaus žodžių tvaną, prisipažino, kad jai buvę įspirta pirmoj eilėj.

Atrodo, spirta buvo raiste, o ne kokios švelnios ponitės (a la Žičkutė) salione. Taikyta buvo, kad šis tas užtikštų ir Naujienoms.

Labai jau išdidus J. Girnius rašydamas, kad Naujienų redaktoriūs net dorai nesupratęs 60-ties pasisakymo. Arba — Naujienose dažnai dešinė nežinanti, ką daro kairė.

Žmoniška klysti. Bet kam tas aštrus, lyg kirviu kiristas, J. Girniaus savo neklaidingumo deklaravimas? Atrodo priešingai. J. Girnius (gal ir visas encikl. redaktorių kolektyvas) — nuo pat nuosmūnio deklaracijos pasirašymo iki pat Aiduose straipsnio baigimo — nesusivokė, ką daro kairė ir dešinė.

Enciklopedijos redaktoriai, savo parašais įsijungę į nuosmūnininkus, kaltina spaudą, atidariusią kelią diletantams veržtis į viešumą ir joje vesti savo išūlią autoreklamą...

Kitaip sakant, patys muša, patys rėkia.

Nemažai, gal net labai daug, Naujienų, Draugo ar kitų laikraščių prenumeratorių, perskaitę gautąjį numerį, tuoj ir išmeta. Enciklopedijos, tur būt, nė vienas prenumeratorius neišmeta. Enciklopedijos, kaip spaudos, atsakomybė didelė. Gaila, kad jos redaktoriai atidarė duris diletantų autoreklamai.

Julius Sula kartą pastebėjo, kad enciklopedijoj neviskas tvarkoj. Berods, jis apie recenzijas kalbėjo.

Vienybėj klausiamo: "ar visokių rūšių netiesa pasitaiko tik mūsų periodinėj spaudoj, o gal ji, taip sakant, per užpakalines duris patenka ir į jo (J. Girniaus) redaguojamą enciklopediją? Ar nesistengiama, pavyzdžiui, ten suminėti galimai daugiau išėivių pavardžių su jų pačių pateiktomis žiniomis be jokio sistematingo jų įvertinimo? Ar tai nėra, manifesto žodžiais, reklamos mūgė?"

Žinoma, J. Sula ir V. Meškauskas tokiais pasisakymais galėjo nepatikti enciklopedijos redaktoriams, kurie jaučiasi neklaidingi, tik kitus galį kaltinti.

Universiteto baigimas pas Baulą ir per enciklopediją

Prof. V. Jurgutis Vytauto Didž. Universitete paskaitose pašaipiai minėdavo, jog Lietuvoje yra du universiteto baigimo būdai.

Pirmas, ir pats "svarbiausias", kaip profesorius juokau-

davo — pas fotografą Baulą. Į universitetą "baigusiujų" vinjetes Baulas priimdavo ir tų studentų fotografijas, kurie diplomo negavo, bet nors su minimumu egzaminų iš kurso į kursą persirisdami paskaitas išklause.

Tikrasis universiteto baigimas, kai Lietuvos Respublikos vardu universiteto rektorius, senatas ir profesoriai paskelbdavo, sakysim, Joną ar Petrą, universitetą baigusiu, prof. V. Jurgučio baikavime būdavo "antraeilium" baigimu vadina-

mas. Išeivioj pragudrėta. Vos Kybartus pervaziavus prasidėjo profesijų ir laipsnių keitimas. Pagal aną feljetoną, policininkas mažų mažiausia nuovada pasivadino, puskarininkis — čiut ne pulko vadu. Dabar atsirado ir naujoviškas, Lietuvoj nežinotas, universiteto baigimo būdas — per enciklopediją. Charakteringas pavyzdys, XI tome, 401 psl., labai "papoštas" Stepono Kęsgailos (anksčiau Kenstavičiaus) aprašymas. Pavadinatas jis teisininku; 1935 metais baigęs VDU teisių fakultetą.

Grįžtame į Kauną

Prof. Petras Leonas buvo ne tik garsus advokatas, bet ir labai geras profesorius. Sykį egzaminuojamas studentas turėjo kalbėti Lietuvos teisės šaltinių tema. Pradėjo jis savim pasitikėjimo, išdidžiu, lyg bačkininko tonu: "Lietuvai po padalinimų nepriklausomybės netekus..."

Čia tuoj jį prof. Leonas pertraukė, prašydamas kalbėti konkrečiai, tai yra, pasakyti, kada buvo Lietuvos — Lenkijos padalinimai. Studentas mikt, mikt, nežino. Prof. Leonas uždarė jo studijų knygėlę, gražindamas rūstokai ištare: "Studentas, kurs nežino Lietuvos padalinimų datos, kurs nežino žmonijos pažangai reikšmingos Prancūzų revoliucijos datos... pas mane egzaminų neišlaiko..."

Taip 1932 metų rudenį Steponas Kenstavičius, antraisiais savo studentavimo metais, ir jau ne iš pirmo karto, neišlaidė pas prof. Leoną teisės enciklopedijos egzaminu ir neperėjo į antrą kursą. Universiteto baigimui reikėjo dar nemažiau keturių metų, tad Kenstavičius 1935 metais universiteto negalėjo baigti, kaip teigia enciklopedija, ir nebaigė.

Neperėjęs į antrą kursą, Kenstavičius dar studentavo, bet nestudijavo. (Lietuvoj — ne Amerikoj, iš universiteto neišmesdavo. Kas turėjo pinigų užsimokėti, galėdavo kasmet užsiregistruoti studentu, vis į tą patį pirmąjį kursą. Tokie būdavo "amžiniais studentais" pašiepiamai vadinami). Į pažįstamų paraginimus tęsti studijas Kenstavičius atsakydavo sarkazmu: "Pažiūrėsime, ar jūs toliau nueisit su savo mokslu, ar aš su politika". Su "politika" jis nuėjo: vokiečių okupacijos metu komisaras Kramer jį pasirinko Kauno miesto burmistru. O dabar

Liet. Enciklopedijos redakcija, kovodama su lietuvių nuosmūniu, pažengdino Kenstavičių ir moksle — pakėlė į universitetą baigusius.

Rašo, bet nežino

Enciklopedijos tiesa, kad Kenstavičius (dabar Kęsgaila) aktyviai reikišėsi ir reikišiasi tautinėse organizacijose.

Už aktyvų nedrausmingumą (Tešinyš 11-me msl.)

15,000 rankinių LAIKRODĖLIŲ

Amerikoniškų ir Sveicariškų. Benrus, Bulova, Elgin, Longines. Nuolaida iki 40%. Dovanoms siūsti į Lietuvą.

Benrus Self-winding, 17 J. už	\$19.95
Benrus su alarm, 17 J. laikrodėlis	\$35.00
Bulova, 17 J. Minute Man, už	\$22.50
Bulova, 21 J. 12 deimantų	\$50.00
Norwood vėliausias akmenuotas	\$12.00
Bradlee laikrodėlis už	\$2.95
Kišeniniai laikrodėliai už	\$1.95
Deimantinis žiedas, geriausias moters draugas, 1/2 Karat	\$195.00
Deimantinis Engagement žiedas	\$99.00
Diamond-Look moterų papuošalai, gražiausi pasaulyje už	\$12.00
24 šmotai Stainless Setai	\$4.95
12 Peilių ir Šakučių už	\$1.25
Britvos ir deimantiniai rėžtukai stiklui piauči, plaukam kirpti kliperiai. Kiekvienas po	\$3.95
Dakron Kaldros, Blanketai	\$8.95
Paduškos, Lėlės, Lagaminai	\$1.95
Rašomos Plunksnos, Parkeriai	\$4.95
3 dolerių vertės 33 greičio 12 colių rekordai, klasiški, po	99c
Hoover garinis prosas. Pusę kainos	\$9.00
Radijai, Televizijos, Hi-Fi, Stereophonic Aparatai, Siuvasmos mašinos.	

Atdara kasdien iki 6:00 val. vak. pirmadieniais ir ketvirtadieniais iki 9:00 val. vak. Vasaros metu sekmadieniais uždaryta.

Kas sekmadieniais lietuviška programa iš WHFC stoties, 1450 kil. nuo 2:15 iki 3:00 val. po pietų.

BUDRIK FURNITURE

3241 So. Halsted St.

Dėl sutaisymo televizijos telefonuokite

CALUMET 5-7237

(Tešinsys iš 10-to pusl.)

Ji studentai tautininkai išmėtė iš savo korporacijos Neo — Lithuania. Kuriais tai metais buvo? Šis faktas teprisiimamas tam, kad paaiškėtų, jog yra ir daugiau enciklopedijos prasilenkimų su tiesa Kęsgailo biografijoje. Vienas iš jų, tai teigimas, jog Kenstavičius 1933—34 m. buvo Samogitia korporacijos pirmininkas, o 1935 m. Prezidiumų Sambūriui pirmininkavęs.

Incidentas, dėl kurio neolituanas junioras Kenstavičius ir kitas kolega buvo pašalinti iš Neo - Lithuania korporacijos, įvyko 1932 metų lapkričio pabaigoje, korporacijai švenčiant savo jubiliejų. 1933 metų pradžioje Kenstavičius įsiprašė į Samogitia korporaciją, o su juo pašalintas kitas kolega — į atsargos karininkų korporaciją.

Bendrai, studentų korporacijos turėjo tam tikrą tvarką. Pirmia nariai būdavo priimami nepilnateisiais (juniorais, jauniais). Samogitia tuo atžvilgiu irgi nebuvo "liberališka", iš neolituanų išmestą Kenstavičių pirmiausiai priėmė bandymui — nepilnateisium nariu, o ne pirmininku.

Menkos vertės praeities dalykas, kas kurioj organizacijoje dalyvavo, pirmininkavo. Tačiau, jei enciklopedija tokius dalykus aprašo, turėtų rašantis nusimanyti ir žinoti ką rašo.

Policija universiteto rūmuose

Enciklopedijos klaidoms taisyti yra ir kita data, reikšmingesnė negu Kenstavičiaus iš neolituanų išmetimas.

1934 metais Gegužės pirmosios (per kurią dabar ir popiežius atleidžia nuo pasninko) minėjimą surengė viena studentų organizacija teisių fakulteto rūmuose. Steponas Kenstavičius buvo tasai asmuo, kūręs telefonu pranešė vidaus reikalų ministeriui Rusteikai, kad į minėjimą esą atėjusių ir nestudentų. Kenstavičiaus pranešimui patikėjęs ir remdamasis savo galia, min. Rusteika įsakė Kauno miesto policijos rezervui išvaikyti tą susirinkimą.

Toks policijos, be rektorijato žinios, įvedimas universitetan, buvo sulaužymas autonomijos, kuri universitetui įstatymais buvo pripažinta. Tai, tur būt, buvo vienintelis atsitikimas Lietuvos universiteto (VDU) istorijoje. Už pagalbą policijai Kenstavičius buvo teisiamas universiteto garbės teisme ir nubaustas (vienas teisėjų, prof. Purėnas, tebegyvena Lietuvoje).

Enciklopedijos redaktoriai, užsivertę rašiniiais apie nuosmūki, gali apie universiteto gyvenimą ir neusimanydami rašyti. Keista, kad ir Kęsgaila neprisimena, jog tokio svarbaus jo politinio žygio metu, 1934 m. gegužės mėn., jis nebuvo Samogitia pirmininku, jau nebekalbant apie 1933 metus. Kodėl jis enciklopedijoje pada-

rytų klaidų dar niekur neatitaisė? Gal jis pats, duodamas prie aprašymo savo fotografiją, netikras žinias davė ir pasinaudojo enciklopedija, kaip autoreklamos mūge?

Kas toks Prezidiumų Sambūris?

Enciklopedija ir apie jį, kaip spręstina iš Kęsgailos biografijos, nežino.

Buvo laikas, kada tautininkai atkreipė nemažą dėmesį į nepolitinę studentų korporaciją — tiesiog emė tam tikrą spaudimą daryti, norėdami patraukti jas ant savo kurpaliu. Įvairiais atvejais emėsi šaukti atskirų korporacijų pirmininkus ir juos kamantinėti — "ar einate su mumis, ar su ateitininkais bei varpininkais?"

Atskirai pašaukti pirmininkai kartais sumišdavo. Albinas Briedis (Liet. Enc. III tomas, 153 psl.), vienas iš žymiųjų studentijos veikėjų ir korporacijos Romuva steigėjas, pradėjo kelti balsą, kad apolitinėms korporacijoms reikia kartais bendrai savo žodį tarti. 1933 metais tokių korporacijų buvo septynios, kurių valdybos sudarė junginį, pavadintą Prezidiumų Sambūriu. Į jį įėjo Romuvos, Romuvos Vaidilūčių, Sudavia, Filiae Sudaviae, Samogitia, Filiae Samogitiae, Fraternitas Iuvenum valdybos (prezidiumai).

Enciklopedijos teigimas, kad Kęsgaila 1933-34 metais buvo Samogitia pirmininkas, o 1935 metais Prezidiumų Sambūrio pirmininkas — yra nesąmonė. Prezidiumų Sambūriui pirmininkauti galėjo tik kurio nario — (korporacijos) pirmininkas.

Mokslas ir nuosmūkinės mintys

Mokslinį mūsų interesą, kaip iš J. Griniaus straipsnio išskaitome, be nuosmūkinė nuotaičių atstovauja tik bendrieji kultūros žurnalai ir Liet. Enciklopedija.

Deja, Enciklopedijoje užtinkame ne tik nuosmūkinė nuotaičių, bet ir sapnininko ar karalienės Mikaldos pranašysčių.

Daug tomų atgal nebeverskim. Imkim septynioliktojo 394 psl. Straipsnyje apie Marquette Park yra tokia "mokslinė" pranašystė: "Prie Jaunimo rūmų numatoma įrengti Karo muziejaus sodelis, kuriame bus atliekamos nepriklausomoje Lietuvoje prie Karo muziejaus praktikuotos apeigos".

Arba 530 psl. vysk. Matulionio aprašyme yra "mokslinio" (pletkinio) tipo pasakymas: "daug prisidėjo prie tuomet Vatikane vykusioj katalikiškos spaudos parodoj lietuviško skyriaus įrengimo, kuris dėl tam tikrų priežasčių buvo užkliuęs.

Rodos, jei mokslinis veikalas, enciklopedija, nežino, kas buvo tos "tam tikros" priežastys, verčiau visai apie tai neprasitartų. Vartojimas nieko nepasakančio išsireiškimo "dėl tam tikrų priežasčių" — yra gretinimasis į pletkininkų

poniučių, kurios ir nori ir bijo pasakyti eiles.

Arba — 47 psl. pasakymas, kad P. Mačiulis, būdamas konsulu Sao Paulo, pastatė trims mokykloms namus su salėmis ir butais mokytojams. Tai nėra mokslinio veikalo išsireiškimas, kelias klausimą: ar tuos namus pastatė savo asmeniniu kapitalu, ar aukomis, ar Lietuvos valstybės pinigais pastatydino?

Nemokslinių, dažnu atveju ir nuosmūkinė, nuotaičių enciklopedijoje nemažai.

Tiesa ir savas krepšis

J. Tysliava, atsiliėpdamas apie Aiduose spausdintą J. Griniaus rašinį, trumpai drūtai pasakė — J. Girnius tebeatrajoja savo nuosmūki. Jei tas nuosmūkis tikrai jo, tai reikėtų prisiminti suvalkiečių patarę: "Kai davatka ima ginti savo krepšį, teisybės nelauk".

J. Girnius savo straipsnyje vis su panieka atsiliepia apie autorius, kurie rašė slapyvardžiais, išsitarė prieš nuosmūki manifestą. Tačiau jis labai pagarbiai mini tuos slapukus, kurie ką nors teigiamai apie tą manifestą prasarė. Ypatingai jis gerbia Marytę Žiėkutę — autore, o ne slapuku tituluodamas. Mokslininkas turėtų turėti principą kiek kitokį, negu parodė.

Nesuprantama taip pat, kokio čia teisybė, o gal tik, paties J. Griniaus žodžiu, "siundyimas", vartojimas tokio išsireiškimo, jog Vienybė yra naujojo LRD pirmininko laikraštis. Iki šiol buvo žinoma, kad Vienybė yra J. Tysliavos laikraštis.

Kalbėdamas apie A. Skėmos Baltąją Drobulę, J. Girnius sako: "Girdėjosi, kad kai kurie leidyklos prenumeratoriai grasinę nutraukti prenumeratą už tokių veikalų leidimą. Tai būtų pati nuosmūkiusia prie-

vartos forma — imtis šantažo nepatikusiam autoriui apskritai užkirsti kelią viešumon". (Šantažo žodį J. Girnius nekartą pavartojo. V. Meškauskas Vienybėje ir lietuviškais ir angliškais žodžiais įrodė, jog tą šodį vartodamas iškreipė reikšmę).

Betgi yra faktas. Nuosmūkiusia formą yra pavartoję kai kurie manifesto signatarai. Viešai skaitėme vieno jų atsisakymą beprenumeruoti Vienybę dėl jam nepatikusio straipsnio apie kryžių. To J. Girnius nemini, o pasakoja girdus apie drobulę.

Tenka tikėtis, jog enciklopedijos redaktoriai, užbaigę rašytines studijas apie nuosmūki, insis šį tą praktikoj įgyvendinti — mažiau nuosmūkinė nuotaičių ir mūgės į enciklopediją beįsileisti.

Prenumeratorius

Naujausieji leidiniai

NAUJIENOSE galima gauti šias knygas:

1. Prof. Vaclovo Biržiškai atminti, 24 puslapų knygutė, išleista mokslininko laidotuvių proga. Kaina \$1.00.
2. Prof. Vaclovo Biržiškos "Se-kietais viršeliais" \$6.00, minkl-tais — \$4.00.
3. Teodoro J. Kučinsko "Ly-ties garbinimas", 144 psl., \$1.50.
4. Dan Kuraičio "Daug kraštų, daug žmonių", \$2.00.

Knygas gausite paštu, jei pa-siusite pinigus tokiu adresu:

N A U J I E N O S
1739 S. Halsted St.,
Chicago 8, Illinois

NELAUKITE - RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar ilaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išitikus, neturėsite jokių nemalonių.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5208

Generallai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Daug tūkstančių klientų lietuvių — tai geriausia mums rekomendacija.

Paimam siuntinius iš namų

Nemokamai GREIČIAUSIAS PRISTATYMAS! vieta

automobiliams

Apžiūrėkite mūsų puikių prekių rinkinį labai žemomis kainomis.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 SOUTH STATE STREET Phone: WAbash 2-9354

J. MIELIULIS

LIBERALIZMAS

Esmėje liberalizmas nėra ideologija, ar pasaulėžiūra. Liberalizmas yra ideologijos ar įsitikinimų ypatumas. Liberalizmas paprastai nusako individo poziciją ar nusistatymą skirtingų ar priešingų ideologijų atžvilgiu. Kai liberalūs skirtingų įsitikinimų žmonės susiorganizuoja, liberalizmas gali tapti jų partine programa. Nors pagal ideologijas jie yra, sakykime, demokratai, liaudininkai, tautininkai, socialistai, teistai, ateistai, krikščionys, mahometonai, budistai, šintoistai ir t. t., jų pažiūrų liberalumas yra jungias bei įvardinąs saitas.

Liberalizmas įgalina žmones kartu dirbti bei kurti be konformistinio individų išprievartavimo. Mes galime sakyti, liberalizmas yra gyvenimo druska, kuri bevertę vegetatyvinę egzistenciją paverčia vertingu, įdomiu, nuotykingu, kūrybingu gyvenimu. Bet kaip druskai, taip ir liberalizmui proporcija turi lemiamos reikšmės. Liberalumu persūdymas gyvenimas yra chaotiškas ir laukinis. Nedasūdytas — neįmanomas.

Liberalizmas nėra universalus ir visiems atvejams tinkanti formulė. Būti realistišku nėra neliberalu. Liberalas taip pat žino, kad kai kuriose gyvenimo situacijose liberalumas gali būti pražūtingas. Pvz., jei tauta žūtbūtinėje kovoje rungtis dėl savo egzistencijos, toje kovoje liberalizmui negali būti vietos. Liberalui taip pat yra sunku būti liberaliu totalitarinių ideologijų atžvilgiu, kaip pvz.: fašizmas, bolševizmas, nacional — socializmas ir t. t.

Liberalizmas yra brandos pažymys. Liberalus yra tas individas, kuris jau patyrė, kad absoliutinės tiesos jis neturi ir negali turėti. Jis žino, kad ieškojimų kelyje jo likimas yra panašus į Dzeuso aro dalį: amžinai į saulę lėkti, bet niekad nenulėkti. Liberalus individas žino, kad jis nežino, kuris yra geriausias kelias į tiesą. Užtat, matydamas skirtingais ideologiniais keliais einantį kaimyną, jo nesmerkia ir nesistengia jo atvesti į savo tariamą kelią. Jis pats keičia ideologijas iš įsitikinimo, bet ne grupinio spaudimo verčiamas.

Liberalas tiki, kad tiesos ieškojimas turi eiti visomis kryptimis. Jis pripažįsta sveiką, nuosaikų idėjinį antagonizmą. Bet idėjiniams konfliktams stengiasi suteikti, kiek galima, kultūringesnę formą. Liberalas niekad netiki į vieną neklaidingą tiesą. Jis žino, kad tiesioji yra trumpiausias kelias tarp dviejų taškų tikrai Euklido geometrijoje,* kad 3 kart 5 yra 15 ($3 \times 5 = 15$) tikrai dešimtainėje skaičiavimo sistemoje.**)

*) Riemann'o geometrijoje trumpiausias kelias tarp dviejų taškų yra apskritimo arka.

**) Pav., dvyliktainėje sistemoje, kurioje dešimtis turi 12 vienetų, 3 kart 5 yra 13. Penkioliktainėje sistemoje, kurioje dešimtis turi 15 vienetų, 3 kar 5 yra 10 ($3 \times 5 = 10$).

Liberalas žino, kai du individai, skelbia dvi skirtingas tiesas apie tą patį dalyką, jie abu gali būti lygiai arti prie tikslaus realybės išreiškimo ir gali būti abu lygiai teisingi.

Liberalizmas yra brandos pažymys, ir kaip toks jis yra tiesioginė priešprieša fanatizmui, kuris yra brandos stoka. Tuo tarpu, kai fanatizmas bet kokių įsitikinimų individą žemina, liberalizmas jį kelia. Fanatiškas Dievo garbinimas yra ne ką geresnis už fanatišką velnio garbintoją. Pav., jei religiniame kare įtūžę oponentai vieni kitus žudo, mažas yra skirtumas, kieno vardu jie tai daro. Aš sakyčiau, būtų geriau, jei jie žudynes atliktų velnio vardu. Tada jie bent neužsitrauktų ant savęs prakeikimo už Dievybės išniekinimą.

Liberalas visada yra linkęs kovoti daugiau už savo įsitikinimų laisvę, kaip už savo įsitikinimų teisingumą. Jis visada abejoja savo įsitikinimais ir juos nuolat tikrina. Jis visada prileidžia galimybę, kad jo oponentas gali būti arčiau tiesos. Jo įsitikinimai jam yra niekas kita kaip tiktai užkopta laiptų pakopa, laikinas sustojimas bei jėgų kaupimas tolimesniai kopimui.

Individualizmas yra žmonių likimas. Tik skirtingai galvajančių individų bendravimas yra prasmingas ir vertingas, nes tik skirtingai galvojant gali vienas kitam ką nors duoti. Tik skirtingai galvojant individai gali išvystyti kultūrinę dinamiką. Aukščiausios kultūrinės vertės paprastai gimsta skirtingų kultūrų — ne visada sklandžiam, bet dažnai bar-

\$9,314,400.00 CHECK TO SANITARY DISTRICT—County Treasurer, Francis S. Lorenz (Center) hands a check for \$9,314,400.00 to Vice President Casimir Griglik (Left) and Assistant Treasurer Donald T. Hill (Right) of The Metropolitan Sanitary District of Greater Chicago. The check is a partial distribution of 1958 taxes collected by the Treasurer, and brings the total already collected for and paid out to the District this year to \$26,831,307.00. This is 49.01% of the total taxes levied by the District for 1958. Lorenz stated that tax distribution is now 25% ahead of a comparable date last year largely due to the use of IBM equipment in the Treasurer's office.

bariškame ir kraujuotame — sąlytyje.

Vienodai galvojančių individų veikla neišvengiamai turi apšalti konformizmo ledais. Bet kokia dinamika neišvengiamai turi sustoti, kūrybingumas išsekti. Konformistinė bendruomenė* individus pirmoj eilėj riša agresija, kuri paprastai yra nukreipta prieš kitą, neretai taip pat konformistinę ir nebūtinai kitokios ideologijos, bendruomenę. Paprastai tokia bendruomenė laikosi krūvoje tik tol, kol tęsiasi konfliktas. Gyvenime randame daug pavyzdžių, kada situacijai pasikeitus — sakykim priešui pasitraukus, ar nusikreipus kita linkme — bendruomenė arba disintegruojasi, ir jos nariai įsijungia į kitas kovojančias grupes, arba pasidalina į dvi grupes ir pradeda kovoti tarpusavy.

Tik individualistinėje bendruomenėje, kurioje kiekvienam individui — koks jis bebūtų — yra leidžiama laisvai augti, bręsti ir gyventi, kur kiekvienas individas be baimės gali būti pats savimi, kur jis nėra išprievartaujamas ir verčiamas būti kažkuo kitu, kada grupinis spaudimas neprimeta jam rolės, kuriai jis nėra tinkamas, homo sapiens gali save realizuoti — atseit tapti žmogumi.

Laisvė yra individų kultūros vaisius. Kuo aukštesnis kultūros bendruomenė, tuo daugiau laisvės individai gali vienas kitam duoti. Liberalizmas yra aukštos kultūros pažymys, vistiek, ar mes kalbėtume apie paskirus individus, ar apie bendruomenę.

Baigiant dar reikia pridurti: liberalizmas yra visų totalitarinių sistemų bei ideologijų pabaisa.

Fordo Taunus populiarėja

Standartinių automotorų pasaulyje populiariausias yra Taunus, kurį gamina Fordo Motorų kompanija.

Taunus, mažas kompaktiškas automobilis, su visais moderniais motoristų reikalavimais, dar yra vadinamas "Vokišku Fordu". Gaminamas senoviškame katedrų mieste—Kölne. Amerikos ir Vakarų Vokietijos inžinieriai suderino savo žinias ir pritaikė mechaninės technikos reikalavimus. Tolél Taunus geresnis už aukščiausios vertės mašinas. Jis yra laisvos tarptautinės gamybos rezultatas.

Pusė pagamintų Taunus mašinų yra par-

duodama Vokietijoje, o kitos yra klientų grobstomos 80-tyje pasaulio valstybių.

Didžiausias Taunus ekonomiskumas, paprasta stipri konstrukcija, smarkiai pažengusi pirmyn forma, padarė jį geriausia mašina tarptautinėje prekybos rinkoje.

Fordo Motorų kompanija praneša, kad jo pardavimas nuolat auga nuo 1959 metų birželio mėnesio.

Michel Cieplinski, Amerikos Inter-Racial Press kompanijos prezidentas, buvo nuvykęs į Taunus fabriką Kölne ir pats įsitikino, kodėl Taunus populiarumas taip smarkiai auga.